

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّآلِ مُحَمَّدٍ وَّعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

آموزش قرآن

پایه هفتم

دوره اول متوسط

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	آموزش قرآن - پایه هفتم دوره اول متوسطه - ۷۰۱
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :	یونس باقری، سیدمهدی سیف، سیدهادی محدث، سیدمحمدحسین میرباقری، رضا نباتی و مسعود وکیل (اعضای گروه تألیف) - محمدکاظم بهنیا (ویراستار)
مدیریت آمادگی‌سازی هنری :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آمادگی‌سازی :	احمدرضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری‌یونسی (مدیر هنری) - حسین وهابی (طراح گرافیک و صفحه‌آرا) - مریم کیوان (طراح جلد) - زهرا ایمانی‌نصر، سیده فاطمه محسنی، زهرا رشیدی‌مقدم، سید کیوان حسینی، فاطمه پزشکی، حمید نابت‌کلاچاهی و راحله زادفتح اله (امور آمادگی‌سازی)
نشانی سازمان :	تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ناشر :	وبگاه : www.irtextbook.ir , www.chap.sch.ir شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران : تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن : ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۳۷۵۱۵-۱۳۹
چاپخانه :	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
سال انتشار و نوبت چاپ :	چاپ چهاردهم ۱۴۰۵

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت جایی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکریر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

قرآن یک رحمتی است برای همه بشر.

امام خمینی قدس سره

فهرست

هفتم	سخنی با دبیران و اولیای گرامی
	درس اوّل ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند
۱۴	جلسه اوّل قرائت صفحه ۲۰۸، درک معنا
۱۹	جلسه دوم حروف ناخوانا (۱)، قرائت صفحه ۲۱۵، آداب تلاوت قرآن
	درس دوم هر چه کنی به خود کنی
۲۴	جلسه اوّل قرائت صفحه ۲۲۱، درک معنا
۲۸	جلسه دوم حروف ناخوانا (۲)، قرائت صفحات ۲۲۶ و ۲۲۷
	درس سوم با توکل زانوی اشتر ببند
۳۲	جلسه اوّل قرآن را صحیح تر و زیباتر بخوانیم، قرائت صفحه ۲۳۵، درک معنا
۳۷	جلسه دوم قرائت نماز، قرائت آیاتی از صفحات ۲۳۹ و ۲۴۰
	درس چهارم تونیکی می‌کن و در دجله انداز که ایزد در بیابانت دهد باز
۴۱	جلسه اوّل قرائت صفحه ۲۴۶، درک معنا
۴۶	جلسه دوم تلفظ «ح»، قرائت صفحه ۲۵۵، انس روزانه با قرآن کریم
	درس پنجم ای نماز همه تو، راز و نیازم همه تو
۵۱	جلسه اوّل قرائت صفحه ۲۶۰، درک معنا
۵۵	جلسه دوم تلفظ «ع»، قرائت آیاتی از صفحات ۲۶۳ و ۲۶۴
	درس ششم همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار
۵۹	جلسه اوّل قرائت آیاتی از صفحات ۲۶۷ و ۲۶۸، درک معنا
۶۳	جلسه دوم تلفظ «غ» و «ق»، قرائت صفحه ۲۷۴

درس هفتم	قرآن که پیام آسمانی است	روشنگر راه زندگانی است
جلسه اول	قرائت صفحه ۲۸۳، درک معنا	۶۷
جلسه دوم	تلفظ «ث»، قرائت صفحه ۲۹۰	۷۱
درس هشتم	ندایی در زمین و آسمان است	که این دنیا برای امتحان است
جلسه اول	قرائت آیاتی از صفحات ۲۹۳ و ۲۹۴، درک معنا	۷۵
جلسه دوم	تلفظ «ص»، قرائت صفحه ۲۹۹، نماز در اتاق ژنرال	۷۹
درس نهم	اگر مشتاق دیدار خدایی	عمل، شایسته تر تا می توانی
جلسه اول	قرائت صفحه ۳۰۴، درک معنا	۸۴
جلسه دوم	تلفظ «ط»، قرائت صفحه ۳۱۳	۸۸
درس دهم	این خانه با نماز و دعا خو گرفته است	
جلسه اول	قرائت صفحه ۳۲۱، درک معنا	۹۲
جلسه دوم	تلفظ «ذ»، قرائت صفحه ۳۲۶، استاد عبدالباسط	۹۶
درس یازدهم	چو یونس از خدا باید طلب کرد	
جلسه اول	قرائت صفحه ۳۲۹، درک معنا	۱۰۱
جلسه دوم	تلفظ «ظ»، قرائت آیاتی از صفحات ۳۳۸ و ۳۳۹، قرآن در جبهه	۱۰۵
درس دوازدهم	ولایت خدا بود تو را نصیر و رهنما	
جلسه اول	قرائت صفحه ۳۴۱، درک معنا	۱۱۰
جلسه دوم	تلفظ «ض»، قرائت صفحه ۳۴۹، امتحان	۱۱۴
فهرست کلمات		۱۲۰

دانش آموزان عزیز؛

این کتاب به وسیله «رمزینه های سریع پاسخ» تدریس می شود. آیات کتاب درسی به صورت «جمله به جمله همراه با تکرار» در این رمزینه ها آمده است. استفاده از این رمزینه ها در کلاس و خارج از کلاس درس توصیه می شود.

شما می توانید با همکاری معلم محترم، نسبت به تهیه قطعات صوتی و تصویری از طریق رمزینه های سریع پاسخ کتاب درسی (شبکه ملی رشد) به نشانی Roshd.ir اقدام کنید. موجب تشکر و امتنان است که با ارسال نظرات خود از طریق صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۴۸۷۴ و یا رمزینه سریع پاسخ نظرسنجی کتاب های درسی ما را در اصلاح و تکمیل هرچه بیشتر برنامه آموزش قرآن یاری کنید.

گروه پژوهش و برنامه درسی قرآن و عربی

دفتر تألیف کتاب های درسی عمومی و متوسطه نظری

نظرسنجی کتاب درسی

سخنی با دبیران و اولیای گرامی

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ

اوست خدایی که در میان قومی که خواندن و نوشتن
نمی دانستند، پیامبری از میان خودشان برانگیخت

يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ

تا آیات خدا را بر آنان تلاوت کند و پاکشان گرداند

وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ

و کتاب خدا و حکمت الهی را به آنان بیاموزد

وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

و آنان قطعاً پیش از آن در گمراهی آشکاری بودند.

سورة جمعه : آیه ۲

قرآن کریم از صدر اسلام تاکنون، محور تمامی علوم و معارف اسلامی بوده است. در طول تاریخ اسلام، هر نوع تعلیم و تربیت از قرآن آغاز شده و در کنار آن ادامه یافته است.

خداوند در دومین آیه از سورة مبارکه جمعه، آن گاه که از بعثت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله سخن می گوید، برنامه این بعثت و رسالت را در تلاوت آیات الهی، تزکیه مردم، تعلیم قرآن کریم و حکمت الهی خلاصه می کند. این آیه آن قدر اهمیت و جامعیت دارد که می توان گفت تمامی هدایت الهی، احکام دین و رستگاری در دو جهان، در گرو عمل به آن است. علاقه و انس با قرآن کریم، قرائت و تلاوت مستمر و روزانه آن، درک معنای عبارات و آیات و تلاش برای تزکیه هر چه بیشتر، به منظور فهم بهتر قرآن و عمل به دستورهای خداوند، همه از ضروری ترین اهداف آموزش قرآن است.

آموزش قرآن، از دیرباز، در آموزش و پرورش به عنوان یک موضوع آموزشی مورد توجه بوده است، ولی همیشه این آموزش از آنچه سزاوار آخرین کتاب آسمانی است و از لوازم یک برنامه درسی همه جانبه می باشد، فاصله داشته است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی – بحمدالله – برای احیا و اعتلای این آموزش، تلاش های زیادی شده که در چند سال اخیر نیز گسترش و عمق بیشتری یافته است؛ از آن جمله، اهداف آموزش قرآن در دوره های مختلف تحصیلی مورد بازنگری قرار گرفته و نسبت به گذشته جامعیت بیشتری پیدا کرده است. همچنین در کنار آموزش قرائت قرآن – که اولین گام در آشنایی و انس با کتاب الهی است – درک معنا و مفهوم آیات قرآن مورد توجه جدی قرار گرفته است.

از این رو، انتظار می رود شما عزیزان نیز با جدیت و تلاش لازم، زمینه آموختن، علاقه و انس هرچه بیشتر دانش آموزان را با قرآن کریم فراهم آورید.

در این قسمت نکاتی چند درباره محتوای دروس و روش تدریس و ارزشیابی آن، به اختصار تقدیم می شود. به منظور ارزشیابی بیشتر به کتاب راهنمای معلم مراجعه کنید. برای دریافت نسخه الکترونیکی کتاب راهنمای معلم به درگاه پایگاه کتاب های درسی به نشانی chap.sch.ir مراجعه کنید.

محتوای دروس، روش تدریس و ارزشیابی آن

کتاب از ۱۲ درس تشکیل شده است. هر درس از صفحات قرآن کریم، جدول معنای کلمات، تمرین ترجمه ترکیب ها، عبارات قرآنی و خانه های نورانی تشکیل شده است و طی دو هفته و دو جلسه به روشی که در ادامه آمده است تدریس، تمرین و ارزشیابی می شود.

الف) موضوع و عنوان درس (تدبر در قرآن)

هر درس با یک یا چند آیه از آیاتی که در بخش قرائت و درک معنا آمده، شروع می‌شود. در این صفحه، یک مصرع یا یک بیت شعر و یا نثر موزون مرتبط با موضوع و عنوان درس آمده است. برای این صفحه علاوه بر درج رمزینه، چند سؤال تدبری نیز مطرح شده است. خوب است دبیر محترم قبل از پرداختن به بخش قرائت و درک معنا، با طرح این سؤال‌ها، زمینه تدبر دانش‌آموزان در آیات درس را فراهم آورد. برای این بخش، حداکثر ده دقیقه زمان در نظر گرفته می‌شود.

ب) قرائت

۱- خواندن در گروه (پیش‌خوانی آیات): برای جلسه اول هر درس، یک صفحه از قرآن کریم انتخاب شده است. از دانش‌آموزان بخواهید این آیات را به هر مقداری که می‌توانند در گروه‌های دو یا سه نفره برای یکدیگر بخوانند. در حین انجام این فعالیت، با نظارت بر فعالیت گروهی و خواندن دانش‌آموزان، به پرسش‌های احتمالی آنها پاسخ دهید.

۲- استماع قرائت آیات: بخش قرائت آیات درس از طریق رمزینه و یا کتاب گویا و زمزمه دانش‌آموزان به همراه آن. در قرائت آموزشی، بر هر جمله وقف می‌شود و آن جمله تکرار می‌گردد. دانش‌آموزان بار اول گوش می‌کنند و بار دوم همراه آن می‌خوانند.

در این قسمت نباید صدای دانش‌آموزان آن قدر بلند باشد که مانع شنیدن قرائت آیات شود.

۳- فردخوانی دانش‌آموزان: پس از استماع آیات درس، هر دانش‌آموز، یک جمله از آیات درس را برای کلاس می‌خواند. آنها را تشویق کنید حتی الامکان شبیه قرائت پخش شده بخوانند. جمله‌های هر آیه، با علامت وقف و یا با فاصله از یکدیگر جدا شده‌اند. برای این مرحله از تدریس، حدود ۲۵ دقیقه وقت اختصاص دهید.

به این ترتیب، نیمی از وقت هر جلسه (حدود ۴۰ دقیقه) به تدریس و تمرین قرائت اختصاص دارد.

چند تذکر:

- ۱- در حین انجام هر یک از مراحل گفته شده، با دقت در خواندن دانش‌آموزان، اشکالات آنها را به روش مناسب تصحیح کنید.
- ۲- دانش‌آموزان در دوره ابتدایی با قواعد حروف ناخوانا آشنا شده‌اند. خلاصه این قواعد در دو درس اول این کتاب آمده است. این دروس را با دقت تدریس و تمرین کنید.
- ۳- تلفظ صحیح حروف خاص عربی که بخش مهمی از صحت قرائت قرآن و نماز است، در دوره متوسطه تدریس می‌شود. بهترین و ساده‌ترین راه یادگیری تلفظ این حروف، شنیدن قرائت‌های معتبر، به‌ویژه آموزشی و الگوگیری از آن است. برای این منظور، تمرین با رمزینه‌های سریع پاسخ و کتاب گویا توصیه می‌شود. ضمناً روش تلفظ صحیح این حروف به زبان ساده؛ کوتاه و کاربردی نیز توضیح داده شده است.
- ۴- از دانش‌آموزان بخواهید آیات را حتماً «جمله به جمله» بخوانند و در پایان هر جمله وقف کنند. در هر آیه، جمله‌ها با کمی فاصله از هم مشخص شده‌اند.

ج) درک معنا

- ۱- **انجام فعالیت‌ها توسط دانش‌آموزان:** ابتدا خود دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره، هر فعالیت را مطابق آنچه در کتاب آمده انجام می‌دهند.
  - ۲- **خواندن برای کلاس و تصحیح:** پس از انجام هر فعالیت گروهی همان فعالیت توسط نماینده هر گروه برای کلاس خوانده، تمرین و تصحیح می‌شود.
- به این ترتیب، نیم دیگر وقت هر جلسه به تدریس و تمرین بخش مفاهیم آن جلسه اختصاص دارد.

تذکر: توانایی درک معنای جمله‌های قرآنی از ترجمه تحت‌اللفظی (کلمه به کلمه توسط خود دانش‌آموزان) آغاز می‌شود. دبیران محترم ضمن پرهیز کامل از دیکته کردن ترجمه به دانش‌آموزان، باید بر ترجمه تحت‌اللفظی جمله تأکید داشته و از اصرار بر ترجمه کلی و روان خودداری کنند. دانش‌آموزان با توجه به توانایی‌های فردی خود به تدریج به ترجمه روان و زیبا دست می‌یابند. به این ترتیب، مهم‌ترین و اولین گام اساسی در کسب توانایی فهم قرآن کریم برداشته می‌شود.

برخی از ترجمه‌های زیرنویس در کتاب، تحت‌اللفظی نیست؛ برای دانش‌آموزان توضیح دهید گاهی این حالت ضروری است، به همین جهت این موارد در کتاب ترجمه شده و یادگیری آنها الزامی نیست. ضمناً در همان صفحات قرائت، زیر برخی از کلمه‌ها، ترکیب‌ها و جمله‌ها خط کشیده شده است. به معنای این موارد هم‌زمان با قرائت دانش‌آموزان، اشاره کنید.

در پایان هر جلسه، مجموعه فعالیت‌هایی به عنوان «خانه نورانی» در نظر گرفته شده است. دانش‌آموزان باید در خانه فعالیت قرائت آیات را با استفاده از رمزینده‌های سریع پاسخ تمرین کنند. بنابراین دانش‌آموزان را به انجام این فعالیت‌ها تشویق کنید. در آغاز جلسه بعد، ضمن بررسی تکلیف هر دو بخش قرائت و درک معنای جلسه قبل پرسش و ارزشیابی می‌شود.

شناخت قرآن

در پایان برخی از دروس بخشی برای آشنایی بیشتر با قرآن کریم آمده است. این صفحه حاوی مطالب جذابی درباره قرآن کریم و گاهی نیز شامل داستان‌ها و موضوعات تربیتی درباره آیات آن درس است. دبیر محترم با توجه به شرایط کلاس و میزان توانایی دانش‌آموزان در دو بخش اصلی آموزش قرآن، یعنی قرائت و درک معنا، می‌تواند به مطالب این بخش نیز بپردازد. بدیهی است که این بخش نباید وقت قابل توجهی از کلاس را به خود اختصاص دهد، حتی در صورت تشخیص دبیر محترم، می‌توان مطالعه آن را به خود دانش‌آموزان واگذار کرد.

ارزشیابی پایانی

علاوه بر ارزشیابی‌های مستمر که در هر جلسه به عمل می‌آید، مطابق آیین‌نامه‌های مربوط، در طی سال در دو نوبت از همهٔ دروس و از جمله درس قرآن ارزشیابی پایانی به عمل می‌آید. در هر دو نوبت، نیمی از نمره به قرائت (شفاهی) و نیم دیگر به درک معنا (کتبی) اختصاص دارد.

سخنی با دانش آموزان عزیز

دانش آموزان عزیز، ورود شما را به دوره اول متوسطه خوشامد می‌گوییم. امیدواریم از امسال درس قرآن برای شما جذاب‌تر باشد؛ زیرا آموزش درک معنای آیات که از سال‌های آخر دوره ابتدایی به آرامی آغاز شده بود، اینک به طور جدی در آموزش قرآن گنجانده شده است. هر درس در دو جلسه تدریس می‌شود. فعالیت‌های مربوط به خانه را نیز به خوبی تمرین کنید تا زمینه انس و ارتباط شما با قرآن کریم هر چه بیشتر فراهم شود.

هر درس از بخش‌های مختلفی تشکیل شده که توضیح مختصر هر یک به شرح زیر است.

۱- موضوع درس (تدبر در قرآن): هر درس با یک موضوع و پیام قرآنی شروع می‌شود. این آیه یا جمله را همراه با رمزینۀ سریع پاسخ بخوانید و ضمن کامل کردن ترجمه آن در بخش درک معنا، درباره سؤال‌های مطرح شده با دوستان خود گفت‌وگو کنید. سعی کنید این آیات را به تدریج حفظ کنید.

۲- قرائت آیات: اولین بخش هر جلسه، قرائت آیات است. در این بخش سعی بر آن است که با تمرین قرائت آیات، توانایی و مهارت شما در قرائت قرآن بیشتر شود تا بتوانید قرآن را صحیح، روان و زیباتر بخوانید. رمزینۀ سریع پاسخ یا کتاب گویا شامل متن قرآن کریم و قرائت آیات در اختیار شما قرار دارد تا با دیدن و شنیدن آن، از صوت زیبای قرآن لذت ببرید و بر مهارت خود در قرائت قرآن بیفزایید.

۳- درک معنا: شاید شما همیشه با خود می‌گفتید: آیا روزی می‌رسد که علاوه بر قرائت صحیح آیات قرآن، معنای آن را نیز بفهمم تا با سخنان خدا بیشتر آشنا شوم؟ ما می‌خواهیم به شما بگوییم که: آری، اکنون چنین روزی فرارسیده است؛ زیرا از امسال در دو درس قرآن و عربی، گام‌هایی را برمی‌دارید که شما را به آرزویتان نزدیک می‌کند.

بنابراین، سعی کنید با دقت و علاقه، بخش «درک معنا» را به کمک هم‌کلاسی خود انجام دهید و به توضیحات دبیر محترم قرآن نیز توجه کنید تا به تدریج بر مهارت خود در فهم معنای کلمات و عبارات قرآنی بیفزایید.

۴- شناخت قرآن: مسلمانان، از زمان پیامبر(ص) تاکنون همیشه به قرآن عشق و علاقه خاصی داشته‌اند و هر کسی سعی کرده به شکلی در قالب شعر، هنر، نوشتن کتاب‌های لغت، تفسیر و... این علاقه را نشان دهد. ما سعی کرده‌ایم در این بخش از کتاب، برای شما مطالب گوناگون و جالبی که نشان‌دهنده عظمت قرآن و علاقه مسلمانان و حتی غیرمسلمانان به قرآن است، تهیه کنیم.

از خدای بزرگ، برای شما توفیق بیشتر در انس با قرآن کریم آرزو داریم.

درس اول

جلسه اول

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ
لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ
يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

ابرو باد و مه و خورشید و فلک در کارند

سعدی

فعالیت

آیه ۵ سورة یونس را همراه با رمزینه سریع پاسخ بخوانید و ترجمه آن را در بخش درک و فهم آیات این درس، کامل کنید.

تدبیر^۱

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید :
منظور از جمله «لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ» چیست؟

حفظ

به انتخاب خود، یک جمله از این آیه را از حفظ بخوانید.

۱- «تدبیر» یعنی تفکر و اندیشه در یک آیه یا یک عبارت از قرآن کریم. تدبیر از یک سو زمینه دریافت نکته‌های دقیق‌تر و ظریف‌تر یک آیه را فراهم می‌کند و از سوی دیگر موجب اثرپذیری قلب آدمی از کلام الهی در زندگی می‌شود. تدبیر دارای سطوح و مراحل مختلف است. اولین سطح تدبیر، با دقت در آیات و معنای آنها قابل دستیابی است. هر درس با یک موضوع و یک یا چند سؤال تدبری آغاز می‌شود. با کمک معلم خود درباره این پرسش‌ها و پاسخ آنها گفت‌وگو کنید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا
 أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا
 أَنْ لَهُمْ قَدَمٌ صَدَقَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ﴿٢﴾ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَذَا
 لَسِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٣﴾ إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمُوتَ
 وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ
 مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ذَلِكَ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ
 أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا
 إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا
 وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ ﴿٥﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ
 مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٦﴾ هُوَ الَّذِي
 جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا
 عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ
 يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٧﴾ إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
 وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٨﴾

۱

۲

۳

۴

۵

۶

۷

۸

۹

۱۰

۱۱

۱۲

۱۳

۱۴

۱۵

خزائن در گروه، استماع و فردخوانی آیات درس را در گروه‌های دو یا سه نفره برای یکدیگر بخوانید. سپس قرائت آموزشی را بار اول گوش کرده و بار دوم همراه با آن زمزمه کنید. آن گاه هر دانش‌آموز یک جمله از آیات را برای کلاس بخواند.

درک معنا

دانش آموزان عزیز!

همیشه در این فکر بوده ایم که چه خوب است وقتی قرآن می خوانیم معنای سخن خدا را بفهمیم. همان طور که می دانید این آموزش ارزشمند را در دوره ابتدایی آغاز کردیم و با انجام فعالیت «کار در کلاس» در هر درس از کتاب آموزش قرآن پایه چهارم به بعد، گام کوچکی در این راه برداشتیم. یکی از مهم ترین اهداف آموزش قرآن در دوره متوسطه کسب توانایی درک معنای عبارات و آیات ساده و پرکاربرد قرآن کریم است.

در هر درس با انجام فعالیت های درک معنا، گامی دیگر در این سیر نورانی برمی داریم.

آیا می دانید زبان فارسی نزدیک ترین زبان به زبان عربی است. از این رو، هرچند زبان ما زبان عربی نیست، اما بسیاری از کلمات مانند «الله، نور، کتاب و ...» بین این دو زبان زنده و زیبای جهان، مشترک است. این ویژگی به ما کمک می کند تا بتوانیم به سرعت و به سادگی معنای بسیاری از عبارات و آیات قرآن کریم را درک کنیم.

اینک با استفاده از آموخته های قبلی خود در دوره ابتدایی، از میان کلمات داده شده، معنای هر کلمه آشنا را یافته و مقابل آن بنویسید. این کار را ابتدا به تنهایی انجام دهید و سپس معنای هر کلمه را با هم گروه خود مقایسه کنید.

فعالیت اول

معنای هر کلمه را یافته و مقابل آن بنویسید.

نشانه‌ها، بخشنده، ماه، به، او، روشنایی، خورشید، روز،
جز، شب، کسی که، گروه، کتاب، آفرید، درستی، مهربان

معنا	کلمه	ردیف
...	قَمَر	۹
نور، ...	نور	۱۰
خلق کرد، ...	خَلَقَ	۱۱
مگر، ...	إِلَّا	۱۲
...	لَيْل	۱۳
...	نَهَار	۱۴
قوم، ...	قَوْم	۱۵
حق، ...	حَقَّ	۱۶

معنا	کلمه	ردیف
...	بِ	۱
...	الرَّحْمَنُ	۲
...	رَحِيم	۳
آیات، ...	آیات	۴
قرآن، ...	کتاب	۵
...	هُوَ	۶
...	الَّذِي	۷
...	شَمْس	۸

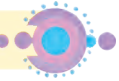
فعالیت دوم

تصحیح و تمرین: هر دانش آموز، یک کلمه آشنا را همراه با معنای آن بخواند تا اگر دانش آموزی در تشخیص معنا اشتباه کرده است، آن را تصحیح کند.

فعالیت سوم

با استفاده از کلمات معنا شده و به کمک هم گروه خود، ترکیب‌های زیر را معنا کنید، سپس هر ترکیب و معنای آن را نماینده هر گروه، برای کلاس بخواند تا در صورت نیاز تصحیح شود.

- ۱- بِسْمِ اللَّهِ
  - ۲- الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
  - ۳- آيَةُ الْكِتَابِ
  - ۴- هُوَ الَّذِي
  - ۵- اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
  - ۶- فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
- ... و ... است که ... و ... در ... و ...

الف- ترجمه این جمله‌های قرآنی را کامل کنید.

۱- اَلرَّ تِلْكَ آيَةُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾
الف لام را؛ این ... .. حکمت آمیز است.

۲- هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا
... .. است که قرار داد ... رافروزان و ... را تابان

۳- ... مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ ﴿٥﴾
خلق نکرد ... اینهارا ... به ...

۴- إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
قطعاً در آمد و شد ... و ...

۵- وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ
و آنچه ... در ... و ...

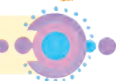
۶- لَا آيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٦﴾
قطعاً ... است برای ... که تقوا دارند.

سوره یونس

ب- درباره این دو پیام زیبا از صفحه ۲۱۳ قرآن کریم بیندیشید و نظر خود را برای دوستانتان بیان کنید. یکی از دو پیام را از حفظ بخوانید.

پیام قرآنی

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ
قطعاً خداوند داناست به آنچه (مردم) انجام می دهند.
یونس: ۳۶
فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ
پس بنگر که چگونه است عاقبت ظالمان!
یونس: ۳۹

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۰۸ تا ۲۱۳ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۱۲ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

حروف ناخوانا (۱)

در دوره ابتدایی، با حروف ناخوانا در خط قرآن، که در کتابهای درسی به رنگ آبی نوشته شده، همچنین با قواعد آنها آشنا شده ایم. با توجه به اهمیت این حروف در صحت روخوانی قرآن، در این درس و درس بعد؛ خلاصه قواعد این حروف یادآوری می شود.

مهم ترین حروف ناخوانا، حروفی هستند که هنگام وصل کلمات خوانده نمی شوند و باید حرکت قبل از این حروف، به تشدید یا حرف ساکن بعد از آنها، وصل شود.

اکنون این عبارات قرآنی را با دقت در اتصال حرکت قبل از حروف ناخوانا، به تشدید یا ساکن بعدشان، بخوانید :

- ۱- اِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
- ۲- وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ
- ۳- وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ
- ۴- تَجْرَى مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ

۱ وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَا فِتْدَتَ بِهِ
 ۲ وَأَسْرُوهُ النَّدَامَةُ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ وَقَضِيَ بَيْنَهُمْ
 ۳ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾ إِلَّا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمُوتِ
 ۴ وَالْأَرْضِ إِلَّا إِنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ
 ۵ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾ هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾
 ۶ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ تَكْمُلُ مَوْعِظَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ
 ۷ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾
 ۸ قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ
 ۹ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ
 ۱۰ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ إِنَّ اللَّهَ آذَنَ لَكُمْ
 ۱۱ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ ﴿٥٩﴾ وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ
 ۱۲ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ
 ۱۳ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده، کامل کنید.

وَعَدَه، قطعاً، لیکن، رحمت، هدایت، ای

معنا	کلمه	ردیف
آنها، شان	هُم	۷
...	يَا أَيُّهَا	۸
از، از سوی	مِنْ	۹
شما، تان	كُم	۱۰
...	هُدًى، هُدًى	۱۱
... ، لطف	رَحْمَةً	۱۲

معنا	کلمه	ردیف
...	إِنَّ	۱
برای	لِ	۲
آنچه	مَا	۳
در	فِي	۴
...	وَعَدَ	۵
...، ولی	لَكِنَّ	۶

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها را مانند نمونه کامل و معنا کنید.

لله ←
 للمؤمنين ←
 للناس ←

نکته: هرگاه حرف «لِ» به اسمی که دارای «أَل» است اضافه شود، الف اول آن اسم حذف می شود.

فعاليات سوم

این ترکیب‌ها را معنا کنید.

١- مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

... .. و ... است.

۳۔ اَکْثَرُهُمْ

٢- وَعَدَ اللَّهُ

• • • • •

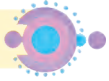
٤- يَا أَيُّهَا النَّاسُ

• • • • •

٦- وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ

٥- مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ

موعظه و پندی ... ..

الف- ترجمه آیه ۴۴ و آیه ۵۵ سوره یونس را کامل کنید.

۱- اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا

... .. ظلم نمی کند به ... هیچ مقدار؛

۲- وَلَٰكِنَّ النَّاسَ اَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴿۴۴﴾

و ... .. (به) خودشان ظلم می کنند.

۳- اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ

آگاه باشید ... .. ست ... .. و ... است.

۴- اَلَا اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ

... .. است؛

۵- وَلَٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۵۵﴾

و ... .. نمی دانند.

ب- درباره این پیام زیبا از صفحه ۲۱۶ قرآن کریم بیندیشید و نظر خود را برای دوستانتان بیان کنید. چه خوب است آنها را حفظ کنید.

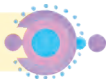
پیام قرآنی

هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

او شنوای داناست.

اِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا

قطعا همه عزت و سربلندی برای خداست.

۱- خواندن روزانه قرآن کریم : هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۱۴ تا ۲۱۹ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۱۸ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

آداب تلاوت قرآن

برای خواندن قرآن باید آدابی را رعایت کنیم تا از خواندن قرآن بیشترین بهره را ببریم. به برخی از این آداب توجه کنید.

آداب ظاهری تلاوت قرآن کریم

- ۱- وضو می گیریم.
- ۲- هنگام قرائت، در مقابل قرآن مؤدب می نشینیم.
- ۳- در صورت امکان هنگام تلاوت قرآن به سوی قبله می نشینیم.
- ۴- در شروع تلاوت با عبارت :
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
 از شر شیطان به خدا پناه می بریم و با گفتن :
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قرائت را آغاز می کنیم.
- ۵- بهتر است، قرآن را قدری بلند بخوانیم.
- ۶- سعی می کنیم قرآن را با صوت زیبا بخوانیم.
- ۷- سعی می کنیم قرآن را با ترتیل و شمرده بخوانیم.

آداب باطنی تلاوت قرآن کریم

- ۱- با نیت «قربه الی الله» و کسب رضای خدا قرآن می خوانیم.
- ۲- سعی می کنیم هنگام قرائت به معنای آیات نیز توجه کنیم.
- ۳- در مقابل سخنان خدا خاضع و خاشع می باشیم.
- ۴- سعی می کنیم در معنای آیات قرآن اندیشه و تدبر کنیم.
- ۵- به هنگام تلاوت، قلب ما متوجه خدا و آیات او باشد.
- ۶- با خواندن آیاتی که مؤمنان را به بهشت بشارت می دهد، نسبت به انجام کارهای خوب و پیروی از دستورات الهی، توجه بیشتری پیدا می کنیم.
- ۷- با خواندن آیاتی که درباره عذاب الهی هشدار داده است نسبت به دوری از گناهان توجه بیشتری پیدا می کنیم.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ
 فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ
 وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ

هرچه کنی به خود کنی

مولوی

فعالیت

آیه ۱۰۸ سوره یونس را همراه با رمزینه سریع پاسخ با توجه به معنا بخوانید و ترجمه آن را در بخش درک و فهم آیات این درس کامل کنید.

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید :
 اندیشیدن در مفهوم جمله «فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ» (هرچه کنی به خود کنی) چه تأثیری در زندگی ما دارد؟

حفظ

به انتخاب خود یک جمله (پیام قرآنی) از این آیه را از حفظ بخوانید.

سورة يونس

۱ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ
 ۲ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا
 ۳ يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٨﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ
 ۴ إِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ ۖ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿١٩﴾

سورة هود

۵ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ۶ الرَّكِيبُ أَكْرَمَتْ آيَتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ
 ۷ خَبِيرٍ ﴿١﴾ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ ۖ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ
 ۸ وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾ وَإِنْ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ
 ۹ يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ
 ۱۰ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ ۖ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
 ۱۱ يَوْمٍ كَبِيرٍ ﴿٣﴾ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾

درک معنا

فعالیت اوّل

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده، کامل کنید.

همه، توانا، بگو، چیز

معنا	کلمه	ردیف
بر	عَلَى	۶
آن، شس، او	ها	۷
هر، ...	كُلِّ	۸
...	شَیْء	۹
...	قَدِیر	۱۰

معنا	کلمه	ردیف
...	قُل	۱
به سوی، به	إِلَى	۲
آمد برای، آمد	جاءَ	۳
قطعا	قَدْ	۴
او، شس، آن	هـ	۵

فعالیت دوم

این ترکیب ها را معنا کنید.

۱- قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ :

۲- قَدْ جَاءَكُمْ :

۳- مِنْ رَبِّكُمْ :

۴- إِلَى اللَّهِ :

۵- عَلَى كُلِّ شَيْءٍ :

فعالیت سوم

این ترکیب ها را مانند نمونه کامل و معنا کنید.

هـ : عَلَيْهِ : براو ، بر آن

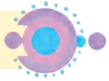
هـ : إِلَيْهِ : به سوی او، به سویش

هم : ... : ... : عَلَى +

ها : ... : ... : إِلَى +

کُم : ... : ... :

کُم : ... : ... :

الف- ترجمه این آیات و عبارات قرآنی را کامل کنید.

۱- قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ

... ..

۲- قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ

قطعاً ... برای ... .. ؛

۳- إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ

... است بازگشت ... ؛

سوره هود

۴- وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

و ... .. است.

ب- ترجمه این دو پیام زیبای قرآنی را کامل کرده، درباره آنها بیندیشید و نظر خود را برای دوستانتان بیان کنید. خوب است آنها را حفظ کنید.

پیام قرآنی

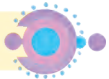
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

هود: ۴-

وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

یونس: ۷۰-

و ... بسیار آمرزنده ... است. و ... .. است.

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۲۰ تا ۲۲۵ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۲۳ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

حروف ناخوانا (۲)

- الف ناخوانا بعد از هر حرکت (اَ اِ اُ اِ... وا)
- ۱- الف ناخوانا بعد از فتحه؛ مانند :
  - ۲- الف ناخوانا بعد از کسره؛ مانند :
  - ۳- الف ناخوانا بعد از ضمه؛ مانند :
  - ۴- الف ناخوانا بعد از تنوین فتحه؛ مانند :
  - ۵- الف ناخوانا بعد از واو آخر کلمه؛ مانند :
- أَنَا إِنَّ ابْنِي لَأَفْتَدَتْ فَأَعْبُدْهُ وَاصْبِرْ
بِالْقِسْطِ بِفَضْلِ اللَّهِ أَنْبَاءَ الْغَيْبِ
خَيْرُ الْحَاكِمِينَ آيَةُ الْكِتَابِ
عَيْنًا كُلًّا مَتَاعًا
تَوَبُوا تَعْبُدُوا تَوَلَّوْا

واو ناخوانا (وُ وِ وِ... واو)

- ۱- واو ناخوانا بعد از ضمه؛ مانند :
  - ۲- واو ناخوانا زیر همزه؛ مانند :
  - ۳- واو ناخوانا زیر الف کوچک؛ مانند :
- أُولَئِكَ أَوْلُوا الْأَرْحَامَ
يُؤْتِ فُؤَادَكَ يُوَيِّدُ أَبَاؤُكُمْ
حَيَوُهُ زَكَاةً صَلَوَتِكَ

ياء ناخوانا (يَ يِ يِ... ياء)

- ۱- ياء ناخوانا بعد از کسره؛ مانند :
  - ۲- ياء ناخوانا بعد از فتحه؛ مانند :
  - ۳- ياء ناخوانا بعد از تنوین؛ مانند :
  - ۴- ياء ناخوانا زیر همزه؛ مانند :
  - ۵- ياء ناخوانا زیر الف کوچک؛ مانند :
- فِي الْأَرْضِ ذِي الطُّولِ
عَلَى الْأَرْضِ إِلَى اللَّهِ
هُدًى مُسَمًّى
هَبْنِي قُرْئِي أَنَايُ يُبَدِّئُ
نَادِي يُوْحِي حَقِّي ذِكْرِي يَخْفِي

لام ناخوانا قبل از تشدید (لَ لِ) مانند : الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لِلنَّاسِ

- ۱ وَنَادَىٰ نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ
 ۲ وَعَدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَكَمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يُنوحُ
 ۳ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ
 ۴ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾
 ۵ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ
 ۶ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنَ مِنَ الْخُسْرَيْنِ ﴿٤٧﴾ قِيلَ يُنوحُ
 ۷ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ
 ۸ مَعَكَ وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾
 ۹ تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا
 ۱۰ أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ
 ۱۱ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يُقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ
 ۱۲ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِن أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

عبادت کنید، گفت، برادر، خدا، پاداش

معنا	کلمه	ردیف
من، مَم	ی	۵
...	أَعْبُدُوا	۶
...	أَجْر	۷
اندیشه نمی کنید	لَا تَعْقِلُونَ	۸

معنا	کلمه	ردیف
...	أَخ، أَخُو، أَخَا، أَخِي	۱
...	قَالَ	۲
ای	يَا	۳
...، معبود	إِلَه	۴

فعالیت دوم

این ترکیب ها را معنا کنید.

۲- أَخَاهُمْ هُوَ

... (حضرت) هود

۴- أَعْبُدُوا اللَّهَ

... را

۶- أَفَلَا تَعْقِلُونَ

پس آیا ...

۱- وَ إِلَىٰ عَادٍ

و ... (قوم) ...

۳- إِلَهُكُمْ

... ی ...

۵- قَالَ يُقَوْمٍ

...: ...

۱- يَنْقُومٍ = یا قَوْمٍ = یا قَوْمی؛ گاهی به جای ضمیر «ی»، کسره می آید؛ مانند: قَوْمٍ = قَوْمی: قوم من؛ رَبِّ رَبِّي: پروردگار من

الف- ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۲۲۶ تا ۲۳۱ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱- اِنِّیْ تَوَكَّلْتُ عَلٰی اللّٰهِ رَبِّیْ وَرَبِّکُمْ

هود، آیه ...

..... توکل کردم ..... و ....

۲- وَ اِلٰی ثَمُوْدَ اَخَاهُمْ صٰلِحًا

هود، آیه ...

و (فرستادیم)..... .. را،

۳- قَالَ یُقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ

..... : .... را

۴- عَلَیْهِ تَوَكَّلْتُ وَ اِلَیْهِ اُنِیْبُ

هود، آیه ...

..... توکل کردم ..... و ..... روی می‌آورم.

ب- درباره این پیام زیبا از صفحه ۲۳۱ قرآن کریم بیندیشید و خوب است آن را با توجه به معنا حفظ کرده، در آغاز هر کاری آن را با خود زمزمه کنید.

پیام قرآنی

هود: ۸۸

وَمَا تَوْفِیْقِیْ اِلَّا بِاللّٰهِ

موفقیت من (در همه کارها) جز به یاری خدا نیست.

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۲۶ تا ۲۳۱ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۲۹ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأُمُورُ كُلُّهَا
فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

با توکل زانوی اشتر بند

مولوی

فعالیت

آیه ۱۲۳ سوره هود را همراه با رمزینه سریع پاسخ بخوانید و ترجمه آن را در بخش درک و فهم آیات این درس، کامل کنید.

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید :
چرا قرآن کریم از ما می‌خواهد که بر خدا توکل کنیم؟

حفظ

یک جمله (پیام قرآنی) از این آیه را از حفظ بخوانید.

قرآن را صحیح تر و زیباتر بخوانیم

دانش آموزان عزیز، بیشتر حروف عربی، مانند حروف فارسی تلفظ می شود، ولی برخی از این حروف، تلفظ خاص عربی دارند؛ یعنی تلفظ آنها با فارسی فرق دارد. چه خوب است برای توانایی قرائت صحیح و زیبای قرآن، به تدریج با نحوه صحیح تلفظ حروف خاص عربی نیز آشنا شویم تا به این ترتیب، هم قرآن کریم و هم نماز را که برترین عبادت است، با قرائت صحیح و زیبا بخوانیم. به مثال های زیر توجه کنید که چگونه جابه جا تلفظ کردن حروف، معنای کلمات را تغییر می دهد.

آمین (امانت دار)	عَمِین (نابینایان)	ذَلَّ (خوار شد)	زَلَّ (لغزید)
سَعِید (سعادتمند)	صَعِید (خاک)	ضَلَّ (گمراه شد)	ظَلَّ (ماندگار شد)

امسال با تلفظ صحیح برخی از حروف خاص عربی آشنا می شوید. سعی کنید هنگام بخش قرائت آیات به چگونگی تلفظ حرف مورد نظر در آن درس خوب دقت کنید تا با تقلید و الگوگیری از آن، شما نیز بتوانید این گونه حروف را صحیح و زیبا تلفظ کنید. خوب است بدانید که پیامبر اکرم (ص) در حدیثی فرموده اند که قرآن را به حالت عربی آن بیاموزید.

تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ بِعَرَبِيَّتِهِ

سورة هود

وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ
فُؤَادَكَ ۖ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ ۚ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٌ
لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾ وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اِعْمَلُوا عَلَى
مَكَانَتِكُمْ اِنَّا عَمِلُونَ ﴿١٢١﴾ وَانْتَظِرُوا ۚ اِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾
وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأُمُورُ كُلُّهَا
فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

سورة يوسف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ ط تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾ اِنَّا أَنْزَلْنَاهُ
قُرْآنًا عَرَبِيًّا ۖ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ
عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنُ
وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

توکل کن، انجام می دهید، کار، نهان، عبادت کن

معنا	کلمه	ردیف	معنا	کلمه	ردیف
تو، بت	كَ	۵	غیب، ...	غَيْبٌ	۱
از	عَنْ	۶	...، فرمان	أَمْرٌ	۲
عمل می کنید، ...	تَعْمَلُونَ	۷	...	أَعْبُدُ	۳
ما، مان	نا	۸	...	تَوَكَّلْ	۴

فعالیت دوم

این ترکیب ها را معنا کنید.

۱- وَلِلَّهِ (و + لِ + اللَّهُ) :

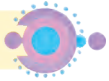
۲- غَيْبُ السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ :

۳- فَأَعْبُدْهُ (فَ + أَعْبُدْ + هُ) :

۴- وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ :

۵- عَمَّا تَعْمَلُونَ :

۱- عَمَّا = عَنْ + ما : از آنچه

الف- ترجمه این آیات قرآن کریم را کامل کنید.

۱- وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ

و... است ... و ...

۲- وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ

و... باز گردانده می شود همه ... ها؛

۳- فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ

پس ... را و ...

سوره هود

۴- وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

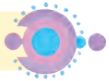
و نیست ... غافل ...

ب- از صفحه ۲۳۴ قرآن کریم یک پیام زیبا و کوتاه قرآنی که در دوره ابتدایی نیز آن را آموخته و حفظ کرده اید، انتخاب کنید، درباره آن بیندیشید و نظر خود را برای دوستانتان بیان کنید.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۳۲ تا ۲۳۷ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۳۷ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

با توجه به ضرورت صحت قرائت نماز، عبارات نماز را از قرائت معتبر گوش کنید و با پیروی از آن، شما نیز هر جمله را با دقت و صحیح بخوانید، به ویژه حروف خاصی که بارنگ قرمز نوشته شده است.

تکبیر

اللَّهُ أَكْبَرُ

ذکر بعد از رکوع

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

استعاذه

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

ذکر سجده

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ

سوره حمد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

استغفار

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ذکر برخاستن

بِحَوْلِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ أَقُومُ وَأَقْعُدُ

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دُعای قنوت

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

تسبیحات اربعه

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ

غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ

وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

وَلَا الضَّالِّينَ

تشهد

سوره توحید

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

اللَّهُ الصَّمَدُ

سلام

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ

ذکر رکوع

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ

۱ وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ
 ۲ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا
 ۳ تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ
 ۴ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾ قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ
 ۵ إِلَّا نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكَمَا مِمَّا
 ۶ عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ
 ۷ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ
 ۸ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ
 ۹ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
 ۱۰ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ يَصَاحِبِي السِّجْنِ ءَأَرَابًا مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ
 ۱۱ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ
 ۱۲ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ
 ۱۳ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ
 ۱۴ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

یک، شکر نمی‌کنند، پدران

معنا	کلمه	ردیف	معنا	کلمه	ردیف
...	لَا يَشْكُرُونَ	۵	دین، آیین	مِلَّةٌ	۱
یا، آیا	أُمّ	۶	...، جمع آب	آبَاء	۲
یگانه، ...	وَاحِد	۷	این، آن	ذَلِكَ	۳
			لطف و رحمت	فَضْل	۴

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها و عبارات قرآنی را معنا کنید.

۱- مِلَّةَ آبَاءِی

... ..

۲- ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ

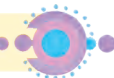
... .. است،

۳- عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ

... و ...

۴- اللَّهُ الْوَاحِدُ

... ..

الف- ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۲۳۸ تا ۲۴۳ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱- **وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ**

و پیروی کردم ... (یعنی) حضرت ... و ... و ...

۲- **مَا كَانْ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ**

سزاوار نیست که ما هیچ چیزی را شریک خدا قرار دهیم؛

۳- **ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ**

... و ... است

یوسف، آیه ...

۴- **وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ**

و ...

یوسف، آیه ...

۵- **وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ**

و از بین نمی‌بریم ... نیکوکاران را.

ب- از صفحه ۲۴۳ قرآن کریم یک پیام زیبا و کوتاه قرآنی که در دوره ابتدایی نیز آن را آموخته و حفظ کرده‌اید، انتخاب کنید. می‌دانید که معمولاً آن را در چه زمانی می‌خوانیم. خوب است آن را با توجه به معنا به خاطر بسپارید و در زمان مناسب بخوانید.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

خانه‌های نورانی

۱- **خواندن روزانه قرآن کریم:** هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۳۸ تا ۲۴۳ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۴۲ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ
فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾

تو نیکو می کن و در دجله انداز
که این در بیان است هدایت
سعدی

فعالیت

سه جمله آخر در آیه ۹۰ سوره یوسف را همراه با رمزینه سریع پاسخ بخوانید و ترجمه آنها را در بخش درک و فهم آیات این درس، کامل کنید.

تدبیر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید :
نیکوکاران «محسنین» چه ویژگی هایی دارند؟

حفظ

این آیه را از حفظ بخوانید.

۱ یَبْنِیْ اِذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ یُوسُفَ وَ اَخِیْهِ
 ۲ وَلَا تَایَسُوا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِنَّهٗ لَا یَایَسُ مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ
 ۳ اِلَّا الْقَوْمُ الْکٰفِرُوْنَ ﴿۸۷﴾ فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَیْهِ قَالُوا
 ۴ یٰاَيُّهَا الْعَزِیْزُ مَسَّنَا وَ اَهْلَنَّا الضُّرَّ وَ جِئْنَا بِبِضَاعَةٍ
 ۵ مُّرْجَلَةٍ فَاَوْفِ لَنَا الْکَیْلَ وَ تَصَدَّقْ عَلَیْنَا اِنَّ اللّٰهَ
 ۶ یَجْزِی الْمُتَصَدِّقِیْنَ ﴿۸۸﴾ قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِیُوسُفَ
 ۷ وَ اَخِیْهِ اِذْ اَنْتُمْ جٰهِلُوْنَ ﴿۸۹﴾ قَالُوا اَءَنْتَکَ لَا نْتَ یُوسُفَ
 ۸ قَالَ اَنَا یُوسُفُ وَ هٰذَا اَخِیْ قَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَیْنَا اِنَّهٗ
 ۹ مِّنْ یَّتَّقِ وَ یَصْبِرِ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا یُضِیْعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِیْنَ ﴿۹۰﴾
 ۱۰ قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ اَثَرٰکَ اللّٰهُ عَلَیْنَا وَ اِنْ کُنَّا لَخٰطِیْیْنَ ﴿۹۱﴾
 ۱۱ قَالَ لَا تَثْرِیْبَ عَلَیْکُمْ الْیَوْمَ یَغْفِرُ اللّٰهُ لَکُمْ وَ هُوَ
 ۱۲ اَرْحَمُ الرَّحِیْمِیْنَ ﴿۹۲﴾ اِذْهَبُوا بِقَمِیصِ هٰذَا فَالْقُوْهُ عَلٰی
 ۱۳ وَجْهِ اَبِیْ یٰاتِ بِصِیْرًا وَ اَتُوْنِیْ بِاَهْلِکُمْ اَجْمَعِیْنَ ﴿۹۳﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

این، تو، نیکوکار، شما، بسیار آمرزنده، گفتند، آیا، گناهان، نادان

معنا	کلمه	ردیف	معنا	کلمه	ردیف
...	مُحْسِن	۶	...	أَ، هَل	۱
...	غَفُور	۷	...	أَنْتُمْ	۲
...	قَالُوا	۸	بی خرد ، ...	جاهل	۳
قطعاً	لَ	۹	...	أَنْتَ	۴
			...	هَذَا	۵

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها را معنا کنید.

۱- بِيُوسُفَ وَ أَخِيهِ : به ... و ...

۲- أَعِنَّكَ لَأَنْتَ يُوْسُفُ : ..... همان ... هستی؟

۳- وَ هَذَا أَخِي : ... من است.

۴- أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ :

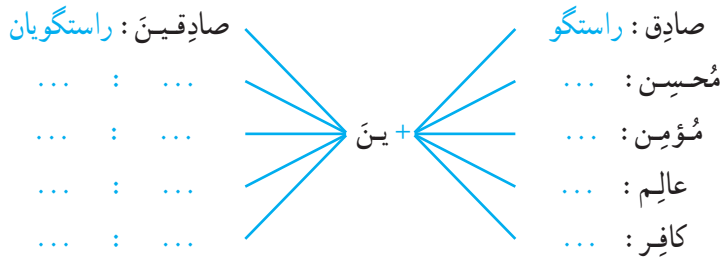
۵- قَالُوا يَا أَبَانَا : ۶- هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ :

۱- در جمله‌هایی که «إِنَّ» به کار می‌رود، معمولاً حرف «لَ» نیز برای تأکید بیشتر می‌آید؛ اما نیازی به ترجمه آن نیست.

۲- همان‌طور که می‌دانید «أَب» یعنی پدر، این کلمه نیز مانند «أَخ» به صورت‌های «أَبُو، أَبَا، أَبِي» نیز به کار می‌رود و به همان معنای «پدر» است (آبانا = آبا + نا: پدر ما).

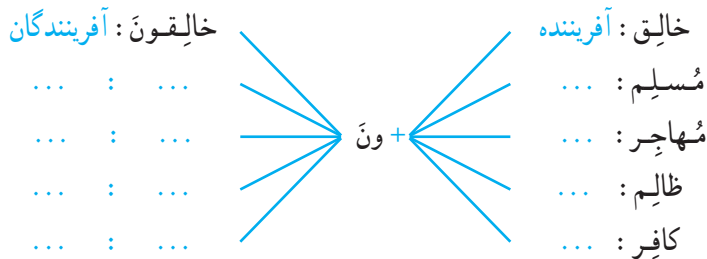
فعالیت سوم

این ترکیب‌ها را مانند نمونه کامل و ترجمه کنید.

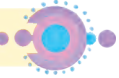
فعالیت چهارم

این ترکیب‌ها را مانند نمونه کامل و ترجمه کنید.

این قاعده ساده و پرکاربرد را با استفاده از دو فعالیت فوق کامل کرده و به خاطر بسپارید.

هرگاه به آخر کلمه‌ای «... یا ...» اضافه شود، آن کلمه به صورت ... معنا می‌شود.

الف- ترجمه این آیات و جمله‌های قرآنی را کامل کنید.

۱- قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جُهْلُونَ ﴿٨٩﴾

... : ... دانستید چه کردید با ... و ... هنگامی که ... بودید؟!

۲- قَالُوا أَعَيْنَكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ

... : ... .. همان ... هستی؟

۳- قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي

... : من ... هستم و ... من است.

۴- ... فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾

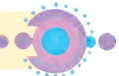
... از بین نمی‌برد ... را.

ب- از صفحه ۲۴۶ قرآن کریم یک پیام زیبا و کوتاه قرآنی انتخاب کنید و آن را از حفظ بخوانید.

پیام قرآنی

متن :

ترجمه :

۱- خواندن روزانه قرآن کریم : هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۴۴ تا ۲۴۹ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۴۸ قرآن کریم دو اسم که با «ون» یا «ین» جمع بسته شده است، نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

تلفظ «ح»

حرف «ح» در فارسی مانند «ه» خوانده می‌شود، ولی در قرائت قرآن، به صورت غلیظ با گرفتگی گلو تلفظ می‌گردد.

حرف «ح» در قرائت نماز پر کاربرد است؛ مانند :

حَيِّ الْحَمْدُ أَحَدُ سُبْحَانَ بِحَمْدِهِ وَحْدَهُ

اکنون این عبارات نماز را با رعایت تلفظ صحیح حرف «ح» بخوانید :

حَيِّ عَلَى الْفَلَاحِ

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ

وَرَحْمَةُ اللَّهِ

به قرائت آیات درس گوش دهید و ضمن توجه به صحت قرائت، به نحوه تلفظ حرف «ح» دقت کنید؛ و شما نیز به این شیوه، فصیح و زیبا بخوانید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّكَتُ^ط كُتِبَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ

إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾

اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمُوتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ

مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا

عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا

أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ

قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ^ج اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ

وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا

أَنْ أَخْرِجَ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكَرَهُمْ

بِآيَامِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٥﴾

درک معنا

فعالیت اوّل

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

سخت، تاریکی‌ها، بی‌ایمان

معنا	کلمه	ردیف
عزتمند، شکست ناپذیر	عَزِيز	۵
وای بر	وَيْل	۶
...	شَدِيد	۷

معنا	کلمه	ردیف
...	ظُلُمَات	۱
کافر، ...	كَافِر	۲
اجازه	إِذْن	۳
راه	صِرَاط	۴

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها و عبارات قرآنی را معنا کنید.

۱- كِتٰبٍ اَنْزَلْنٰهُ : ۲- اِلَيْكَ :

۳- مِنَ الظُّلُمٰتِ : ۴- اِلَى النُّوْرِ :

۵- وَوَيْلٌ لِّلْكَافِرِيْنَ : ۶- مِنْ عَذَابٍ شَدِيْدٍ :

۱- از آنجا که کلمه «وَيْل» را «وای بر» معنا می‌کنیم، دیگر نیازی نیست حرف «لِ» معنا شود.

الف- ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۲۵۰ تا ۲۵۵ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط را در مقابل آن بنویسید.

۱- قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ
... : ... است و ... مقتدر است.

۲- أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ
بدانید (فقط) با یاد ... آرام می‌گیرد ...

۳- أَلَمْ يَكُنْ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ
الف لام را، ... سی که ... را ...

۴- لِيُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
تا خارج کنی ... را ...

۵- بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ
به ... به سوی ... (خداوند) ... ستوده

ب- از صفحات ۲۵۰ تا ۲۵۲ قرآن کریم یک پیام زیبا و کوتاه قرآنی انتخاب کنید. (می‌توانید از تمرین‌های قبل نیز استفاده کنید). پیام انتخاب شده خود را با توجه به معنای آن حفظ کنید، درباره آن بیندیشید و نظر خود را در کلاس برای دوستان خود بیان کنید.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۵۰ تا ۲۵۵ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحات ۲۵۱ و ۲۵۳ قرآن کریم سه ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

۱-

۲-

۳-

انس روزانه با قرآن کریم

فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ مُرْتِلًا: ٢٠
تا آنجا که می توانید قرآن بخوانید.

در طول سال هایی که من در خدمت امام خمینی (قُدَس سِرُّهُ) بودم همواره می دیدم که امام توجّه خاصی به قرآن داشتند، یک بخش از توجّه ایشان مربوط به قرائت قرآن بود. ایشان یکی از وظایف خود را، مانند نمازهای واجب روزانه، قرائت قرآن قرار داده بودند و همیشه این کار را انجام می دادند که گاهی به پنج نوبت نیز می رسید و این توجّه و سعی ایشان باعث شده بود که در هر ماه سه بار قرآن را ختم کنند. در خانه هم مرتب به فرزندان سفارش می کردند که قرآن را فراموش نکنند و استمرار بر خواندن روزانه قرآن کریم داشته باشند. گاهی وارد اتاق می شدم، می دیدم ایشان هنگام قرائت توقف می کردند و به افرادی که خدمت ایشان بودند نکات لطیفی را از قرآن با زبان ساده بیان می کردند.

آیت الله محمدرضا توسلی^۱

۱- مرحوم آیت الله توسلی از شاگردان و یاران صدیق و نزدیک حضرت امام خمینی قُدَس سِرُّهُ بودند.

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤٠﴾
 رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

ای نمازم همه تو، راز و نیازم همه تو

فعالیت

آیات ۴۰ و ۴۱ سورة ابراهيم را همراه با رمزینه سریع پاسخ بخوانید و ترجمه آنها را در بخش درک و فهم آیات این درس کامل کنید.

تدبیر

با توجه به آیات به سؤال زیر پاسخ دهید :
 چرا ما نیز باید مانند حضرت ابراهيم عليه السلام (در آیه ۴۰) دعا کنیم تا خداوند، ما و خانواده و نسل ما را از «برپا کنندگان نماز» قرار دهد؟

حفظ

به انتخاب خود یک جمله دعایی (پیام قرآنی) از این آیات را از حفظ بخوانید.

۱ وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيْمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا الْبَلَدَ اٰمِنًا وَاَجْنُبْنِي
 ۲ وَبَنِيَّ اَنْ نَعْبُدَ الْاَصْنَامَ ﴿٣٥﴾ رَبِّ اِنَّهُمْ اضَلُّنَ كَثِيْرًا
 ۳ مِنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِيْ فَاِنَّهٗ مِنِّيْ وَمَنْ عَصَانِيْ فَاِنَّكَ
 ۴ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٣٦﴾ رَبَّنَا اِنِّیْ اَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِيْ بُوَادٍ غَيْرِ
 ۵ ذٰی زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيْمُوا الصَّلٰوةَ
 ۶ فَاجْعَلْ اَفْعِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوٰی اِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ
 ۷ مِنَ الثَّمَرٰتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُوْنَ ﴿٣٧﴾ رَبَّنَا اِنَّكَ تَعْلَمُ
 ۸ مَا نَخْفٰی وَمَا نُعَلِّنُ وَمَا يَخْفٰی عَلٰی اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ فِی الْاَرْضِ
 ۹ وَلَا فِی السَّمٰوٰتِ ﴿٣٨﴾ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ وَهَبَ لِي الْكِبَرَ
 ۱۰ اِسْمٰعِيْلَ وَاسْحَقَ اِنَّ رَبِّيْ لَسَمِیْعُ الدُّعَآءِ ﴿٣٩﴾ رَبِّ اجْعَلْنِیْ
 ۱۱ مُّقِيْمَ الصَّلٰوةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِيْ رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَآءِ ﴿٤٠﴾
 ۱۲ رَبَّنَا اغْفِرْ لِيْ وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ یَوْمَ یَقُوْمُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

دعا، آسمان، پدر و مادرم، روز، می دانی، سپاس و ستایش، شنوا

معنا	کلمه	ردیف
فرزند، نسل	ذُرِّيَّة	۵
...، درخواست	دُعَاء	۶
...	يَوْم	۷
...	وَالِدَيَّ	۸

معنا	کلمه	ردیف
...	سَّمَاء	۱
...	حَمْد	۲
...	سَمِيع	۳
برپاکننده	مُقِيم	۴

فعالیت دوم

این ترکیب ها و جمله های قرآنی را معنا کنید.

۲- لَسْمِيعُ الدُّعَاءِ :

۱- الْحَمْدُ لِلَّهِ :

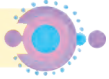
۴- وَلِوَالِدَيَّ :

۳- مُقِيمَ الصَّلَاةِ :

۶- وَمِنْ ذُرِّيَّتِي :

۵- وَلِلْمُؤْمِنِينَ :

۷- فِي السَّمَاءِ :

الف- ترجمه این جمله‌های قرآنی از سوره ابراهیم را کامل کنید.

۱- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ
..... است ... بخشید به ... در کهنسالی ... و ... را؛

۲- إِنْ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٩﴾
..... است.

۳- رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي
... قرار داده مرا ... و نیز ... مرا؛

۴- رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤٠﴾
... و بپذیر ... را

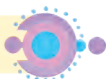
۵- رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾
... بیامرز مرا و ... و ... را ... که برپا می شود حساب (روز قیامت).

ب- در صفحه ۲۶۰ قرآن کریم، حضرت ابراهیم (ع) از خدا می خواهد که او و پدر و مادرش را بیامرزد، این آیه را همراه با ترجمه بنویسید و سعی کنید آنها را حفظ کرده و با توجه به معنا در قنوت نمازهای خود بخوانید.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۵۶ تا ۲۶۱ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۵۸ قرآن کریم سه ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

۳-

۲-

۱-

۲- رَبَّنَا = یا رَبَّنَا: ای پروردگار ما، پروردگارا!

۱- رَبِّ = رَبِّی (یا رَبِّی): ای پروردگار من، پروردگارا!

۳- دُعَاءٍ = دُعَائِی: دعای من

تلفظ «ع»

حرف «ع» در فارسی مانند الف همزه «أ» خوانده می‌شود، ولی در قرائت قرآن، به صورت غلیظ با فشار گلو تلفظ می‌گردد.

حرف «ع» در قرائت نماز پر کاربرد است؛ مانند :

نَعْبُدُ نَسْتَعِينُ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ أَقْعُدْ عَبْدُهُ عَلَيْكُمْ

اکنون این عبارات نماز را با توجه به تلفظ صحیح «ع» بخوانید :

رَبِّ الْعَالَمِينَ

إِيَّاكَ نَعْبُدُ

وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى

الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ

به آیات درس گوش دهید و ضمن توجه به صحت قرائت، به نحوه تلفظ حرف «ع» دقت کنید؛ و شما نیز به این شیوه، فصیح و زیبا بخوانید.

۱ وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّیْ خَالِقٌ بَشَرًا مِّنْ صَلٰصَالٍ
 ۲ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُوْنٍ ﴿۲۸﴾ فَاِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيْهِ مِنْ رُّوْحِیْ
 ۳ فَقَعُوْا لَهٗ سٰجِدِیْنَ ﴿۲۹﴾ فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ
 ۴ اٰجَمَعُوْنَ ﴿۳۰﴾ اِلَّا اِبْلِیْسَ اَبٰی اَنْ یَّکُوْنَ مَعَ السَّٰجِدِیْنَ ﴿۳۱﴾
 ۵ قَالَ یٰۤاِبْلِیْسُ مَا لَکَ اَلَّا تَکُوْنَ مَعَ السَّٰجِدِیْنَ ﴿۳۲﴾ قَالَ لَمْ اَکُنْ
 ۶ لِّاَسْجُدْ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُۥ مِنْ صَلٰصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُوْنٍ ﴿۳۳﴾
 ۷ قَالَ فَاخْرِجْ مِنْهَا فَاِنَّکَ رَجِیْمٌ ﴿۳۴﴾ وَاِنَّ عَلَیْکَ اللَّعْنَةَ
 ۸ اِلٰی یَوْمِ الدِّیْنِ ﴿۳۵﴾ قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِیْ اِلٰی یَوْمِ یُعٰثُوْنَ ﴿۳۶﴾
 ۹ قَالَ فَاِنَّکَ مِنَ الْمُنْظَرِیْنَ ﴿۳۷﴾ اِلٰی یَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُوْمِ ﴿۳۸﴾
 ۱۰ قَالَ رَبِّ بِمَا اَغْوَيْتَنِیْ لَا زَیْنَ لَّهُمْ فِی الْاَرْضِ وَلَا اَغْوِیْتَنَّهُمْ
 ۱۱ اٰجَمَعِیْنَ ﴿۳۹﴾ اِلَّا عِبَادَکَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِیْنَ ﴿۴۰﴾ قَالَ هٰذَا
 ۱۲ صِرَاطٌ عَلٰی مُسْتَقِیْمٍ ﴿۴۱﴾ اِنَّ عِبَادِیْ لَیْسَ لَکَ عَلَیْهِمْ سُلْطٰنٌ
 ۱۳ اِلَّا مَنْ اَتَّبَعَكَ مِنَ الْغٰوِیِّنَ ﴿۴۲﴾ وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْءَدُهُمْ
 ۱۴ اٰجَمَعِیْنَ ﴿۴۳﴾ لَهَا سَبْعَةُ اَبْوَابٍ لِکُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُوْمٌ ﴿۴۴﴾
 ۱۵ اِنَّ الْمُتَّقِیْنَ فِی جَنَّٰتٍ وَعُیُوْنٍ ﴿۴۵﴾ اُدْخُلُوْهَا بِسَلٰمٍ اٰمِنِیْنَ ﴿۴۶﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

بندگان، افراد با تقوا، چشمه‌ها، بهشت‌ها، کیفر

معنا	کلمه	ردیف
...، جمع عین	عُیُون	۴
عذاب، ...	عَذَاب	۵
دردناک	أَلِیم	۶

معنا	کلمه	ردیف
...، جمع عبد	عِبَاد	۱
...	مُتَّقِینَ	۲
...، جمع جَنَّة	جَنَّات	۳

فعالیت دوم

این ترکیب‌های قرآنی را معنا کنید.

۲- اِنَّ الْمُتَّقِینَ :

۱- اِنَّ عِبَادِی :

۴- الْعَذَابُ الْاَلِیمُ :

۳- فِی جَنَّتٍ وَعُیُونٍ :

فعالیت سوم

جدول زیر را مانند نمونه، کامل کنید.

معنا	جمع	معنا	مفرد
بهشت‌ها، باغ‌ها	جَنَّات	بهشت، باغ	جَنَّة
... ، ...	...	نشانه، آیه	آیَة
...	...	میوه	ثَمَرَة
...	...	زن مؤمن	مُؤْمِنَة

نتیجه می‌گیریم : معمولاً کلماتی که آخر آنها «...» است، پس از حذف «...» و اضافه کردن «...» جمع بسته می‌شوند.

۱- افراد باتقوا کسانی هستند که به خدا ایمان دارند و به دستورات او عمل می‌کنند.

الف- ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۲۶۲ تا ۲۶۷ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱- اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ
... .. و ... سارها هستند.

۲- ادْخُلُوْهَا بِسَلَامٍ اٰمِنِينَ
داخل ... شوید با سلامتی و امنیت.

۳- خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ
... .. و ... را ...

ب- در صفحه ۲۶۴ قرآن کریم، خداوند به پیامبر اسلام می‌فرماید: «به بندگان من خبر بده که من بسیار آمرزنده و مهربان هستم.» این پیام زیبا و نویدبخش خداوند را پیدا کرده و همراه با ترجمه بنویسید. آن را به خاطر بسپارید تا همیشه به رحمت بی‌پایان خدا امیدوار باشید.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

- ۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۶۲ تا ۲۶۷ قرآن کریم را بخوانید.
- ۲- از صفحه ۲۶۳ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِ^ع إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾

همه از بهر تو سرشته و فرمانبردار

سعدی

فعالیت

آیه ۱۲ سوره نحل را همراه با رمزینه سریع پاسخ بخوانید و ترجمه آن را در بخش درک و فهم آیات این درس کامل کنید.

تدبیر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید:
اینکه خورشید و ماه و شب و روز مسخر انسان است، به چه معناست؟

حفظ

به انتخاب خود یک جمله (پیام قرآنی) از این آیه را از حفظ بخوانید.

سورة النحل

۱ وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنْفَعٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾
 ۲ وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾
 ۳ وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا بِالْغَنِيِّ إِلَّا بِإِشْقٍ الْأَنْفُسِ
 ۴ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٧﴾ وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ
 ۵ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ وَعَلَى اللَّهِ
 ۶ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَلَوْ شَاءَ لَهْدَنُكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩﴾
 ۷ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ
 ۸ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١٠﴾ يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ
 ۹ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً
 ۱۰ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾ وَسَخَّرَ لَكُمْ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ
 ۱۱ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ
 ۱۲ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾ وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ
 ۱۳ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

فکر می‌کنند، درختان خرما، ستارگان، میوه‌ها، کِشت، تعقل و اندیشه می‌کنند

معنا	کلمه	ردیف
...	يَتَفَكَّرُونَ	۵
جمع نجم، ...	نُجُوم	۶
...	يَعْقِلُونَ	۷

معنا	کلمه	ردیف
زراعت، ...	زَرْع	۱
جمع نخل، ...	نَخِيل	۲
جمع عنب، درختان انگور	أَعْنَاب	۳
جمع ثَمَرَة، ...	ثَمَرَات	۴

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۲- وَ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ :

۱- وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ :

۴- لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ :

۳- إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً :

۵- لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ :

فعالیت سوم

الف- ترجمه آیات ۱۱ تا ۱۲ سوره نحل را کامل کنید.

۱- يُذْنِبُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَ الزَّيْتُونَ وَ النَّخِيلَ وَ الْأَعْنَابَ

می‌روبانند ... با آب باران، ... و ... و ... و ... را

۱- هرگاه پس از یک اسم مانند «قوم» یک فعل مانند «يَتَفَكَّرُونَ» بیاید معمولاً در ترجمه، بین آن دو از حرف ربط «که» استفاده می‌کنیم (برای گروهی که فکر می‌کنند).

۲- وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ

و ... .. ؛

۳- اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ﴿۱۱﴾

... .. است، ... ..

۴- وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ

و در خدمت شما قرار داد ... و ... و ... و ... را

۵- وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهٖ

و ... .. رام ... .. هستند؛

۶- اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُوْنَ ﴿۱۲﴾

... .. است ... .. ؛

ب- از صفحه ۲۶۹ قرآن کریم، یک پیام زیبا و کوتاه قرآنی دربارهٔ اینکۀ نعمت‌های خدا بی‌شمار است، جست‌وجو کنید. در دورهٔ ابتدایی این پیام را حفظ کرده‌اید. آیا می‌توانید عبارت دیگری را نیز به عنوان پیام انتخاب کنید؟

پیام قرآنی

پیام قرآنی دربارهٔ نعمت‌های خدا :

ترجمه :

پیام دوم :

ترجمه :

خانه‌های نورانی

۱- خواندن روزانهٔ قرآن کریم : هرروز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۶۸ تا ۲۷۳ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۷۳ قرآن کریم، دو ترکیب یا جملهٔ ساده نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

دو حرف «غ» و «ق» در فارسی، گاه به جای یکدیگر خوانده می‌شوند. در قرائت قرآن «غ» به صورت نرم و قابل کشش تلفظ می‌شود؛ مانند :

غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ

وَاسْتَغْفِرُهُ

ولی «ق» به صورت محکم و غیر قابل کشش، از ته گلو تلفظ می‌شود؛ مانند :

قَدْ قَامَتِ قُلْ قُوَّتِهِ اقُومُ اقْعُدْ

این عبارات نماز را با توجه به تلفظ صحیح «ق» بخوانید :

قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

بِحَوْلِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ اقُومُ واقْعُدْ

به آیات درس گوش دهید و ضمن توجه به صحت قرائت، به نحوه تلفظ دو حرف «غ» و «ق» دقت کنید؛ و شما نیز به این شیوه فصیح و زیبا بخوانید.

سورة النحل

۱ وَاللّٰهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ
 ۲ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٥﴾ وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ
 ۳ لَعِبْرَةً ۚ نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا
 ۴ خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ ﴿٦٦﴾ وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ
 ۵ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً
 ۶ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذْ
 ۷ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾
 ۸ ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا ۚ
 ۹ يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ ۚ
 ۱۰ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ
 ۱۱ ثُمَّ يَتَوَفَّاكُمْ ۚ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْدَلِ الْعُمُرِ
 ۱۲ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٧٠﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

زنبور عسل، کوه‌ها، درخت، وحی کرد، درمان، خانه‌ها

معنا	کلمه	ردیف
...	شَجَر، شَجَرَة	۵
گوناگون	مُخْتَلِف	۶
جمع لَوْن، رنگ‌ها	أَلْوَان	۷
...	شِفَاء	۸

معنا	کلمه	ردیف
...	أَوْحَى	۱
...	نَحْل	۲
جمع جَبَل، ...	جِبَال	۳
جمع بَيْت، ...	بُيُوت	۴

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۱- وَ أَوْحَىٰ رَبُّكَ :

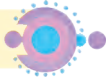
۲- إِلَى النَّحْلِ :

۳- مِنَ الْجِبَالِ :

۴- وَمِنَ الشَّجَرِ :

۵- مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ : ... است ... ۶- فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ : ..... است.

۱- همان‌طور که تاکنون آموخته‌اید گاهی لازم است در پایان ترجمه یک عبارت قرآنی از فعل‌هایی مانند «است، هستم، هستی، بود، بودید، بودند و ...» استفاده کرد. از آنجا که شما با زبان فارسی آشنا هستید، به راحتی می‌توانید فعل مناسب این گونه جمله‌ها را تشخیص دهید.

الف - ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۲۷۴ تا ۲۷۹ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط به هر یک را مقابل آن بنویسید.

۱- وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ
و ... است ... و ...
نحل، آیه ...

۲- إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
... ..
نحل، آیه ...

۳- وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا
و ... قرار داد ... محل سکونت و آرامش.
نحل، آیه ...

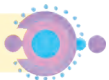
۴- إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ
... امر می‌کند به ... و ...
نحل، آیه ...

ب - در صفحه ۲۷۸ قرآن کریم آیه‌ای که به ما می‌آموزد قبل از خواندن قرآن «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» بگوئیم، آمده است، این آیه را یافته، همراه با ترجمه آن بنویسید. سعی کنید همیشه هنگام خواندن قرآن این ادب قرائت را رعایت کنید.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۷۴ تا ۲۷۹ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۷۷ یا ۲۷۸ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ
الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾

قرآن که پیام آسمانی است   روشنگر راه زندگانی است

حسان (حبیب الله چایچیان)

فعالیت

آیه ۹ سوره اسراء را همراه با رمزیننه سریع پاسخ بخوانید و ترجمه آن را در بخش درک و فهم آیات این درس کامل کنید.

تدبر

با توجه به آیه به سؤال های زیر پاسخ دهید :

- ۱- قرآن کریم به کدام گروه از «مؤمنان» بشارت می دهد؟
- ۲- خداوند، «مؤمنان» را به چه چیز بشارت می دهد؟

حفظ

به انتخاب خود یک جمله (پیام قرآنی) از این آیه را از حفظ بخوانید.

۱ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ
 ۲ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾
 ۳ وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ
 ۴ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٠﴾ وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ
 ۵ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ
 ۶ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا
 ۷ فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابِ
 ۸ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾ وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ
 ۹ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ كِتَابًا
 ۱۰ يَلْقَاهُ مَنْشُورًا ﴿١٣﴾ اقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ
 ۱۱ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴿١٤﴾ مَنْ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ
 ۱۲ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ
 ۱۳ أُخْرَىٰ ﴿١٥﴾ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

عمل می کنند، بشارت و مژده می دهد، ایمان می آورند، کسانی که، کارهای خوب، هدایت می کند، بزرگ، آخرت

معنا	کلمه	ردیف
که، اینکه، قطعاً	أَنَّ	۵
...	كَبِير، كَبِيرَة	۶
...	يُؤْمِنُونَ	۷
...، قیامت	آخِرَة	۸

معنا	کلمه	ردیف
...	يَهْدِي	۱
...	الَّذِينَ	۲
انجام می دهند، ...	يَعْمَلُونَ	۳
...	صَالِحَات	۴

فعالیت دوم

این ترکیب ها و جمله های قرآنی را معنا کنید.

۲- الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ :

۱- إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ :

۴- لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ :

۳- أَجْرًا كَبِيرًا :

۵- عَذَابًا أَلِيمًا :

فعالیت سوم

الف- ترجمه آیات ۹ و ۱۰ سورة اسراء را کامل کنید.

۱- إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ

... به چیزی که آن چیز درست ترین و ماندگارترین است.

۲- وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ

و بشارت می‌دهد به .....

۳- أَتَى لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿١٥﴾

.....

۴- وَأَتَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ

.....

۵- أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾

آماده کردیم .....

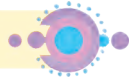
ب- از صفحه ۲۸۴ قرآن کریم یک پیام زیبا و کوتاه درباره پدر و مادر یافته و همراه با معنای آن بنویسید. این پیام را حفظ کرده و سعی کنید به این پیام الهی عمل نمایید.

پیام قرآنی

متن :

ترجمه :

خانه‌های نورانی

۱- خواندن روزانه قرآن کریم : هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۸۰ تا ۲۸۵ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۸۱ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

حرف «ث» در فارسی مانند «س» خوانده می‌شود، ولی در قرائت قرآن، به صورت نوک زبانی؛ یعنی قراردادن زبان بین دندان، تلفظ می‌گردد؛ مانند :

التَّكَاثُرُ الْكَوْثَرُ ثُمَّ الْمَبْثُوثُ

اکنون این آیات را با رعایت تلفظ صحیح «ث» بخوانید :

أَلْهَافُ التَّكَاثُرِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ

به قرائت آیات درس گوش دهید و ضمن توجه به صحت قرائت، به نحوه تلفظ حرف «ث» دقت کنید؛ شما نیز به این شیوه، فصیح و زیبا بخوانید.

- ۱ أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ
 ۲ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ
 ۳ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ﴿٧٩﴾
 ۴ وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ
 ۵ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا ﴿٨٠﴾ وَقُلْ
 ۶ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾
 ۷ وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ
 ۸ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾ وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ
 ۹ أَعْرَضَ وَنَأَىٰ بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا ﴿٨٣﴾
 ۱۰ قُلْ كُلُّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ
 ۱۱ بِمَنْ هُوَ أَهْدَىٰ سَبِيلًا ﴿٨٤﴾ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ
 ۱۲ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

روشن، دشمن، پوچ و بیهوده

معنا	کلمه	ردیف
...	عَدُوٌّ	۳
آشکار، ...	مُبِين	۴

معنا	کلمه	ردیف
باطل، ...	باطِل	۱
بود، است	كَانَ	۲

فعالیت دوم

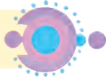
این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۱- وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ :

۲- شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ :

۳- اِنَّ الشَّيْطَانَ :

۴- عَدُوًّا مُّبِينًا :

الف - ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۲۸۶ تا ۲۹۱ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱- **إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا** إِسراء، آیه ...
..... دشمنی آشکار.

۲- **إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ** إِسراء، آیه ...
..... ، ..... (ای شیطان) ..... هیچ تسلطی.

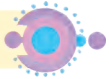
۳- **إِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا** إِسراء، آیه ...
..... (خدا) .....

ب - از صفحه ۲۹۰ قرآن کریم یک پیام قرآنی کوتاه و زیبا درباره پیروزی حق بر باطل یافته و آن را همراه با ترجمه نوشته و حفظ کنید. آیا خاطره‌ای درباره این پیام دارید یا از دیگران شنیده‌اید؟ آن را برای دوستانتان در کلاس تعریف کنید.

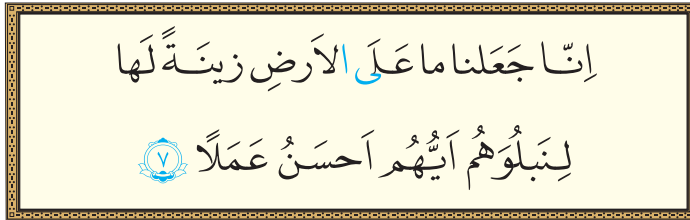
پیام قرآنی

متن :

ترجمه :

- ۱- خواندن روزانه قرآن کریم : هرروز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۸۶ تا ۲۹۱ قرآن کریم را بخوانید.
- ۲- از صفحه ۲۹۱ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده قرآنی نوشته و معنا کنید.

ندای در زمین و آسمان است که این دنیا برای امتحان است

فعالیت

آیه ۷ سوره کهف را همراه با رمزینه سریع پاسخ بخوانید و ترجمه آن را در بخش درک و فهم آیات این درس کامل کنید.

تدبیر

- با توجه به آیه به سؤال‌های زیر پاسخ دهید :
- ۱- خداوند چه چیزهایی را برای زمین، زینت قرار داده است؟
  - ۲- هدف از خلقت زمین و زیبایی‌های آن چیست؟

حفظ

این آیه را از حفظ بخوانید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ
 لَهُ عِوَجًا ۖ قَيِّمًا لِيُنْذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِمَّنْ لَدُنْهُ
 وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ
 أَجْرًا حَسَنًا ۖ مَكْثِينَ فِيهِ أَبَدًا ۚ وَيُنْذِرَ الَّذِينَ
 قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ۚ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ
 كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ ۚ إِنَّ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا ۚ
 فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ بِنَفْسِكَ عَلَى آثَارِهِمْ ۚ إِنَّ لَمْ يُؤْمِنُوا
 بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ۚ إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا
 لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۚ وَإِنَّا الْجُعِلُونَ مَا عَلَيْهَا
 صَعِيدًا جُرُزًا ۚ أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ
 كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ۚ إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا
 رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ۚ

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

مُهِیَا کن، نازل کرد، بهتر، زینت

معنا	کلمه	ردیف	معنا	کلمه	ردیف
بهترین، ...	أَحْسَنَ	۴	...، فروفرستاد	أَنْزَلَ	۱
وقتی که، هنگامی که	إِذَا	۵	قرار دادیم	جَعَلْنَا	۲
			...، زیبایی	زِينَةَ	۳

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۱- الْحَمْدُ لِلَّهِ :

۲- الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ :

۳- إِنَّا جَعَلْنَا :

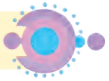
۴- مَا عَلَى الْأَرْضِ :

۵- زِينَةً لَهَا :

۱- همان‌طور که می‌دانید دو ضمیر «ه» و «ها» به معنای «او»، «آن»، «ش» است، با دقت در معنای عبارات، به راحتی می‌توان حدس زد که بهتر

است در ترجمه، کدام یک از این معناها را به کار برد.

۲- ما : آنچه

الف- ترجمه این آیات سوره کهف را کامل کنید.

۱- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ

.....

۲- وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا

و در آن هیچ گونه نادرستی و ناراستی قرار نداد.

۳- إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا

.....

۴- لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

تا ببازماییم ... را که کدام یک از ... ، ... عمل را دارند.

ب- از صفحه ۲۹۴ قرآن کریم یک پیام کوتاه و زیبای قرآنی انتخاب کرده و آن را از حفظ بخوانید.

پیام قرآنی

متن :

ترجمه :

۱- خواندن روزانه قرآن کریم : هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۹۲ تا ۲۹۷ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۲۹۶ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده قرآنی نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

حرف «ص» در فارسی مانند «س» خوانده می‌شود، ولی در قرائت قرآن، به صورت درشت و پر، با تکیه به گلو تلفظ می‌گردد؛ مانند:

صِرَاطٌ وَالْعَصْرِ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ صَلِّ

اکنون این عبارات را با رعایت تلفظ صحیح حرف «ص» بخوانید:

حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

اللَّهُ الصَّمَدُ

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

به قرائت آیات درس گوش دهید و ضمن توجه به صحت قرائت، به نحوه تلفظ حرف «ص» دقت کنید؛ و شما نیز به این شیوه فصیح و زیبا بخوانید.

۱ الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَةُ الصَّالِحَةُ
 ۲ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا ﴿٤٦﴾ وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ
 ۳ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾
 ۴ وَعَرَضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ
 ۵ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ﴿٤٨﴾
 ۶ وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ
 ۷ وَيَقُولُونَ يُوَيْلَتَنَا مَا لِهَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً
 ۸ وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا ۚ وَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا ۚ
 ۹ وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾ وَاذْقُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ
 ۱۰ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ ۖ
 ۱۱ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ
 ۱۲ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾ مَا أَشْهَدُهُمْ خَلْقَ السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ
 ۱۳ وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ وَ مَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا ﴿٥١﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده، کامل کنید.

گفتیم، کوچک، عمل کردند، ظلم نمی کند

معنا	کلمه	ردیف
... ، ستم نمی کند	لَا يَظْلِمُ	۵
کسی، یکتا، یگانه	أَحَد	۶
...	قُلْنَا	۷

معنا	کلمه	ردیف
می گویند	يَقُولُونَ	۱
...	صَغِيرَ، صَغِيرَة	۲
یافتند	وَجَدُوا	۳
... ، انجام دادند	عَمِلُوا	۴

فعالیت دوم

این ترکیب ها و جمله های قرآنی را معنا کنید.

۱- وَ وَجَدُوا مَا عَمِلُوا :

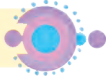
۲- وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ :

۳- وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ :

۴- هَذَا الْكِتَابِ :

۱- همان طور که می دانید حرف «لِ» به معنای «برای» است؛ اما هرگاه این حرف بعد از فعل های «قَالَ، قَالُوا، قُل، يَقُولُونَ و...» بیاید در فارسی «به» معنا می شود و نه «برای»؛ مانند : و قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ : و گفت موسی به قومش.

۲- کتاب به معنای مکتوب و نوشته است و گاهی در قرآن به معنای کارنامه عمل انسان در روز قیامت به کار رفته است.

الف- ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۲۹۸ تا ۳۰۳ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱- وَيَقُولُونَ يُؤْتِيْنَا مَالٍ هَذَا الْكِتَابِ

و ... ای وای بر ما چیست ...

۲- لَا يَغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا

جا نمانده است هیچ چیز ... و ... جز آن که به حساب آمده است آن،

۳- وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا

و .....

کشف، آیه ...

۴- وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا

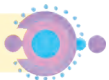
و ... به هیچ ...

ب- از صفحه ۲۹۸ قرآن کریم یک پیام کوتاه و زیبای قرآنی را که بیان می‌کند همه قدرت‌ها و نیروها از خداوند سرچشمه می‌گیرد، انتخاب کنید. این پیام بر معنا را حفظ کنید.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۲۹۸ تا ۳۰۳ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۳۰۰ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

نماز در اتاق ژنرال

نیست. با خود گفتم خوب است نمازم را همین جا بخوانم تا پیش از آمدن ژنرال خواندن نمازم تمام شده باشد. به گوشه‌ای از اتاق ژنرال رفتم و روزنامه‌ای را که در آنجا بود برداشتم و روی زمین بهن کردم. مُهرم را از جیبم درآوردم و مشغول خواندن نماز شدم. در حال خواندن نماز بودم که ژنرال وارد اتاق شد. با خود گفتم: چه کنم؟ نمازم را ادامه دهم و یا آن را قطع کنم؟ بالاخره تصمیم گرفتم نمازم را ادامه دهم.

نماز را تمام کردم و در حالی که بر روی صندلی می‌نشستم از ژنرال به خاطر اینکه معطل شده بود، عذرخواهی کردم. ژنرال، پس از چند لحظه سکوت، از من پرسید: چه می‌کردی؟ گفتم: عبادت می‌کردم. گفت: بیشتر توضیح بده. گفتم: دین اسلام به ما مسلمانان دستور می‌دهد که در ساعت‌های خاصی از شبانه‌روز، با خداوند مناجات کنیم و نام این عبادت، نماز است. زمان آن عبادت فرا رسیده بود. من از نبودن شما در اتاق استفاده کردم و نمازم را خواندم. ژنرال نگاه عمیقی به من کرد و گفت: پس این گزارش‌هایی که در پرونده‌ات نوشته‌اند به دلیل همین کارهایت بوده است! گفتم: شاید!

منی‌دانم خداوند به خاطر این نماز چه اثری در دل او گذاشت که قلم خودنویسش را برداشت و گواهینامه‌ای خلبانی مرا امضا کرد.

آن روز به اولین جای خلوتی که رسیدم به پاس این نعمت بزرگی که خداوند به من داده بود، دو رکعت نماز شکر خواندم.

دوره خلبانی من در آمریکا تمام شده بود و بهترین نمرات را در امتحانات پروازی به‌دست آورده بودم، ولی به خاطر گزارش‌هایی که در پرونده‌ام وجود داشت، گواهینامه خلبانی برایم صادر نمی‌شد. سرانجام روزی به دفتر رئیس دانشگاه که یک ژنرال آمریکایی بود، احضار شدم. به اتاقش رفتم و احترام گذاشتم. پرونده‌ام در مقابل او روی میز بود. ژنرال آخرین فردی بود که باید نسبت به قبول و یا رد شدنم در خلبانی نظر می‌داد. او پرسش‌هایی کرد که من پاسخ دادم. از سؤال‌های ژنرال برمی‌آمد که نظر خوبی نسبت به من ندارد.

ناگهان در اتاق به صدا درآمد و منشی ژنرال وارد شد و پس از احترام از او خواست تا برای کار مهمی از اتاق خارج شود. با رفتن ژنرال مدتی در اتاق تنها ماندم، به ساعت نگاه کردم؛ وقت نماز ظهر بود. با خود گفتم ای کاش در اینجا نبودم و می‌توانستم نمازم را در اول وقت بخوانم. انتظارم برای آمدن ژنرال طولانی شد. اندیشیدم که هیچ کاری مهم‌تر از نماز

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ

از میان مؤمنان مردانی هستند که به آنچه با خدا عهد بستند صادقانه وفا کردند؛

فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

برخی از آنان به شهادت رسیدند و برخی از آنها در انتظارند و هرگز عقیده خود را تغییر ندادند.

احزاب: ۲۳

این رزمنده دلیر سرانجام در روز عید قربان سال ۱۳۶۶ به شهادت رسید و از خود حماسه‌ای جاوید باقی گذاشت.

سرلشکر شهید خلبان عباس بابایی دوره خلبانی را پیش از پیروزی انقلاب اسلامی در آمریکا به پایان رساند. شهید بابایی در سال‌های دفاع مقدس از خود شجاعت‌های بسیاری نشان داد.

۱- برای آشنایی بیشتر با خاطره‌های زیبای این خلبان شجاع و سردار بزرگ اسلام می‌توانید کتاب «پرواز تا بی‌نهایت» را بخوانید.

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ
فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

اگر مشتاق دیدار خدایی
عل، شایسته تترتبی توانی

فعالیت

آیه ۱۱۰ سورة كهف را همراه با رمزینه سریع پاسخ بخوانید و ترجمه این آیه را در بخش درک و فهم آیات این درس کامل کنید.

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید :
برای ملاقات با پروردگار، علاوه بر داشتن امید، چه چیزهای دیگری لازم است؟

حفظ

این آیه را از حفظ بخوانید.

۱ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾ الَّذِينَ ضَلَّ
 ۲ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ
 ۳ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ
 ۴ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَزَنًا ﴿١٠٥﴾
 ۵ ذَٰلِكَ جَزَاءُ هُمُ جَهَنَّمَ بِمَا كَفَرُوا وَتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي
 ۶ هُزُوءًا ﴿١٠٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ
 ۷ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ
 ۸ عَنْهَا حَوْلًا ﴿١٠٨﴾ قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَاتِ رَبِّي
 ۹ لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ
 ۱۰ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَىَّ
 ۱۱ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ ۚ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ
 ۱۲ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ ۚ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

درک معنا

فعالیت اوّل

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

پرستش، وحی می‌شود، ملاقات

معنا	کلمه	ردیف	معنا	کلمه	ردیف
خوب، شایسته	صَالِح	۴	من	أَنَا	۱
عبادت، ...	عِبَادَة	۵	...	يُوحَى	۲
فقط	إِنَّمَا، أَنَّمَا	۶	... دیدار	لِقَاء	۳

فعالیت دوم

بادقت در محل درست و نادرست ترجمه کلمه «إِنَّمَا» ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی زیر را به شکل صحیح ترجمه کنید.

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ : ترجمه نادرست : فقط ولی شما خداست

ترجمه درست : ولی شما فقط خداست

۱- قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ :

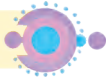
۲- يُوْحَىٰ إِلَىَّ :

۳- أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ :

۴- لِقَاءَ رَبِّهِ :

۲- محل صحیح ترجمه «أَنَّمَا» نیز مانند «إِنَّمَا» است.

۱- إِلَىَّ = إِلَى + ی : به من، به سوی من

الف- ترجمه آخرین آیه سورة كهف را كامل كنيد.

۱- قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ

۲- يُوْحٰى اِلَىَّ اَنَّمَا الْهُكْمُ لِلّٰهِ وَاحِدٌ

۳- فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ ۱

... .. اميد دارد ... .. را

۴- فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا

پس بايد انجام دهد ... ..

۵- وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ ۲ أَحَدًا

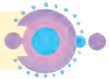
وشريك نگیرد برای ... .. را

ب- آیه ای در صفحه ۳۰۷ قرآن کریم «راه مستقیم» را معرفی کرده است. این آیه را جست و جو، معنا و حفظ کنید. با دقت و تدبیر در این آیه می توانید بگویید راه مستقیم چیست؟

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۳۰۴ تا ۳۰۹ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۳۰۴ دو ترکیب یا جمله ساده قرآنی نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

۱ و ۲- در هر دو مورد مشخص شده ضمیر «ه» باید به صورت «ش» معنا شود.

حرف « ط » در فارسی مانند « ت » خوانده می‌شود، ولی در قرائت قرآن، به صورت درشت و پر، با تکیه به گلو تلفظ می‌گردد؛ مانند :

مِنَ الشَّيْطَانِ صِرَاطٌ مَطْلَعٌ أَعْطَيْنَاكَ

اکنون این عبارات را با رعایت تلفظ صحیح حرف « ط » بخوانید :

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

به قرائت آیات درس گوش دهید و ضمن توجه به صحت قرائت، به نحوه تلفظ حرف « ط » دقت کنید؛ و شما نیز به این شیوه، فصیح و زیبا بخوانید.

وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يُمُوسَىٰ ﴿١٧﴾ قَالَ هِيَ عَصَايَ
 أَتَوَكَّؤُا عَلَيْهَا وَاهْبُتُّ بِهَا عَلَىٰ غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا
 مَآرِبُ أُخْرَىٰ ﴿١٨﴾ قَالَ أَلْقِهَا يُمُوسَىٰ ﴿١٩﴾ فَالْقَهَا
 فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَىٰ ﴿٢٠﴾ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ
 سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَىٰ ﴿٢١﴾ وَاضْمُمْ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ
 تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سَوَاءٍ آيَةً أُخْرَىٰ ﴿٢٢﴾ لِنُرِيكَ
 مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَىٰ ﴿٢٣﴾ اذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٢٤﴾
 قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾
 وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٢٨﴾ وَاجْعَلْ لِي
 وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي ﴿٢٩﴾ هَارُونَ أَخِي ﴿٣٠﴾ اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي ﴿٣١﴾
 وَاشْرِكْهُ فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾ كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا ﴿٣٣﴾
 وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾ إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٥﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

قرارداد، آب، میان

معنا	کلمه	ردیف
محل آرامش و آسایش	مَهْد	۴
راه‌ها، جمع سبیل	سُبُل	۵
باران، ...	ماء	۶

معنا	کلمه	ردیف
...	بَيْن	۱
آن دو	هُمَا	۲
...	جَعَلَ	۳

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها را معنا کنید.

۲- الَّذِي جَعَلَ :

۱- بَيْنَهُمَا :

۳- فِيهَا سُبُلًا : ... .. بی را

فعالیت سوم

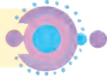
این ترکیب‌ها را مانند نمونه، کامل و معنا کنید.

لَهُ	←	لَهُ	:	برای او	،	برایش
هُم	←	...	:	...	،	...
ها	←	...	:	...	،	...
كُم	←	...	:	...	،	...

لِ (برای) +

نکته: همان‌طور که می‌دانید «لِ» به معنای «برای» است، «لِ» در کلمات زیر به صورت «لَ» به کار می‌رود:

لَهُ	لَهُم	لَهَا	لَكَ	لَكُمْ	لَنَا
برای او	برای آنها	برای آن	برای تو	برای شما	برای ما

الف- ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۳۱۰ تا ۳۱۵ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱- تَنْزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمُوتِ الْعُلَى
 (قرآن) نازل شده از سوی کسی است که ... و ... ی بلند را.
 طه، آیه ...

۲- لَهُ مَا فِي السَّمُوتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
 ... است ... و ... و ... است.
 طه، آیه ...

۳- الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا
 ... را محل آرامش و آسایش

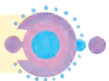
۴- وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا
 و درست کرد ...

ب- از صفحه ۳۱۳ قرآن کریم یک پیام زیبا و کوتاه قرآنی درباره نماز جست‌وجو کرده و آن را همراه با معنا بنویسید. با دقت در این پیام بگویید که این کلام زیبا به چه سؤال مهمی درباره نماز پاسخ می‌دهد.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۳۱۰ تا ۳۱۵ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۳۱۳ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده قرآنی نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا
لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى ﴿١٣٢﴾

این خانه بانماز و دعا خوانده است

فعالیت

آیه ۱۳۲ سوره طه را همراه با رمزینه سریع پاسخ بخوانید و ترجمه آن را در بخش درک و فهم آیات این درس کامل کنید.

تدبیر

باتوجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید:
چرا اهل خانه باید، یکدیگر را به نماز تشویق و دعوت کنند؟

حفظ

دو جمله (پیام قرآنی) از این آیه را از حفظ بخوانید.

۱ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَاجِلٌ مِّنْهُ
 ۲ فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ
 ۳ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ
 ۴ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾ وَلَا تَمُدَّدَنَّ عَيْنَيْكَ
 ۵ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَاهُ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الدُّنْيَا لِنَفْسِنَهُمْ
 ۶ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣١﴾ وَأَمْرٌ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ
 ۷ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ
 ۸ لِلتَّقْوَىٰ ﴿١٣٢﴾ وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ أَوَلَمْ تَأْتِهِمْ
 ۹ بَيِّنَةٌ مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٣٣﴾ وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ
 ۱۰ مِنْ قَبْلِهِ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَتِكَ
 ۱۱ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَنْزِلَ وَنَخْزِي ﴿١٣٤﴾ قُلْ كُلُّ مُتَرَبِّصٍ فَتَرَبَّصُوا
 ۱۲ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَىٰ ﴿١٣٥﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

پیش از، تسبیح گوی، صبور و شکيبا باش، بهتر، بهترین، پرهیزکاری

معنا	کلمه	ردیف
خوب، ... ، ...	خَيْر	۴
ما	نَحْنُ	۵
تقوا، ...	تَقْوَى	۶

معنا	کلمه	ردیف
...	إِصْبِرْ	۱
...	سَبِّحْ	۲
قبل از، ...	قَبْلَ	۳

فعالیت دوم

این ترکیب ها و جمله های قرآنی را معنا کنید.

۲- بِحَمْدِ رَبِّكَ :

۱- فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ :

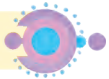
۴- وَقَبْلَ غُرُوبِهَا :

۳- قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ :

۶- وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى :

۵- وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ :

۱- حرف «ب» در اینجا به صورت «با» یا «همراه با» معنا می شود.

الف- ترجمه این آیات و جمله‌های قرآنی از سوره طه را کامل کنید.

۱- ... وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا ... ﴿۱۳﴾
و ... همراه با .....

۲- ... وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿۱۴﴾

و ..... و پایدارتر است.

۳- وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا

و فرمان ده ... را به ... و در این کار صبور و شکیبا باش.

۴- لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا

از تو ... نمی‌خواهیم؛

۵- نَحْنُ نَرْزُقُكَ

... روزی می‌دهیم به تو.

۶- وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى ﴿۱۵﴾

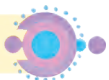
... ..

ب- از صفحه ۳۲۰ قرآن کریم یک پیام زیبا و کوتاه قرآنی درباره درخواست از خداوند برای افزایش علم و دانش انتخاب کنید. در دوره ابتدایی نیز با این پیام آشنا شده و آن را حفظ کرده‌اید.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۳۱۶ تا ۳۲۱ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۳۱۸ دو ترکیب یا جمله ساده قرآنی نوشته و معنا کنید.

حرف «ذ» در فارسی مانند «ز» خوانده می‌شود، ولی در قرائت قرآن، به صورت نوک زبانی تلفظ می‌گردد؛ مانند :

أَعُوذُ الَّذِينَ إِذَا بِإِذْنِ عَذَابِ

اکنون این آیات و عبارات را با رعایت تلفظ صحیح حرف «ذ» بخوانید :

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ

بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ

وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

به قرائت آیات درس گوش دهید، و ضمن توجه به صحت قرائت، به نحوه تلفظ حرف «ذ» دقت کنید؛ شما نیز به این شیوه فصیح و زیبا بخوانید.

۱ وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ
 ۲ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا
 ۳ حُسْبِينَ ﴿٤٧﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً
 ۴ وَذِكْرًا لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ
 ۵ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾ وَهَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ
 ۶ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٠﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ
 ۷ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَلِيمِينَ ﴿٥١﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ
 ۸ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾
 ۹ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عِبَادِينَ ﴿٥٣﴾ قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ
 ۱۰ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٥٤﴾ قَالُوا أَجِئْنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ
 ۱۱ مِنَ اللَّعِبِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
 ۱۲ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾

درک معنا

فعالیت اوّل

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

پدر، روشن، دانا، گمراهی

معنا	کلمه	ردیف
... ، جمع: آباء	أَب، أَبو، أَبا، أَبی	۵
بودید، هستید	كُنْتُمْ	۶
...	ضَلَّال	۷

معنا	کلمه	ردیف
قطعاً	لَقَدْ	۱
بخشیدیم به، دادیم به	آتَيْنَا	۲
بودیم، هستیم	كُنَّا	۳
...	عَالِم	۴

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۲- وَكُنَّا بِهِ عِلْمِينَ:

۱- وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ:

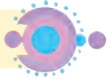
۴- قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ:

۳- إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ:

۶- فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ:

۵- أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ:

۱- گاهی بهتر است کلمه‌ای که جمع است (عالمین) در فارسی مفرد معنا شود.

الف - ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۳۲۲ تا ۳۲۷ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱- لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

..... (وسیله) تذکر و هدایت شماست، پس آیا..... انبیاء، آیه... ..

۲- قَالُوا يُؤَيِّلْنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ

انبیاء، آیه... ..

۳- وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ

انبیاء، آیه... ..

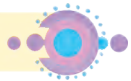
و..... آب ... .. زنده‌ای را؛.....

ب - از صفحه ۳۲۲ قرآن کریم یک پیام زیبا و کوتاه قرآنی درباره اینکه سؤالات خود را باید از افراد دانا پرسیم، انتخاب کنید. در دوره ابتدایی نیز با این پیام آشنا شد و آن را از حفظ هستید.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم : هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۳۲۲ تا ۳۲۷ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۳۲۴ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ

مؤمنان راستین کسانی هستند که چون خدا یاد شود دل هایشان بلرزد

وَإِذَا ثَلَيْتَ عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

و هنگامی که آیات الهی بر آنها خوانده شود ایمانشان افزون گردد؛ و بر پروردگارشان توکل می کنند.

انفال: ۲

سورة التَّكْوِيْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

استاد عبدالباسط

۱	وَإِذَا السَّمْسُ كُوِّرَتْ	۸	وَإِذَا الْمَوْءِدَةُ سُئِلَتْ
۲	وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ	۹	بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ
۳	وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ	۱۰	وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ
۴	وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ	۱۱	وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ
۵	وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ	۱۲	وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ
۶	وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ	۱۳	وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ
۷	وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ	۱۴	عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا أَحْضَرَتْ

حتماً این آیات را بارها با آن صوت دلنشین و معروف شنیده اید و می دانید کسی که این آیات را به آن زیبایی تلاوت می کند «استاد عبدالباسط» است. او در سال ۱۳۰۷ هجری شمسی در مصر به دنیا آمد و در سن ده سالگی موفق به حفظ کامل قرآن شد. او در رشته قرائت قرآن بسیار مهارت یافت، به طوری که کمتر قاری قرآنی توفیق یافته است قرآن را به زیبایی او تلاوت کند.

عبدالباسط در کشورهای مختلف قرآن را به زیبایی تمام تلاوت می کرد به طوری که در بعضی کشورها، افراد غیرمسلمان با شنیدن تلاوت جذاب و زیبای او، مسلمان می شدند. از جمله تلاوت های مشهور او قرائت سوره های حمد، مریم، حشر، تکویر و شمس است. عبدالباسط در سال ۱۳۶۷ ه. ش در سن شصت سالگی درگذشت. او از قاریانی بود که توان و هنر خود، یعنی صدای دلنشین و تلاوت زیبایش را در راه معرفی و تبلیغ قرآن کریم صرف کرد.

قاریان بزرگ، تلاوت قرآن را از جلسات قرآنی مدارس و مساجد شروع کرده اند.

وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ
فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾
فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

حویونس از خدا باید طلب کرد

فعالیت

آیات ۸۷ و ۸۸ سورة انبیاء را همراه با رمزینہ سریع پاسخ بخوانید و ترجمه آن را در بخش درک و فهم آیات این درس کامل کنید.

تدبیر

با توجه به آیه، به سؤال زیر پاسخ دهید :
پس از انجام چه کاری توسط حضرت یونس علیه السلام ، خداوند او را از دل نهنگ نجات داد؟

حفظ

ذکر یونسیه «لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ» را از حفظ بخوانید.

۱ وَآيُوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ
 ۲ أَرْحَمُ الرَّحِمِينَ ﴿٨٣﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ
 ۳ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا
 ۴ وَذِكْرَىٰ لِلْعَبِيدِ ﴿٨٤﴾ وَاسْمِعِيلَ وَادْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ
 ۵ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٥﴾ وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ
 ۶ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾ وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ
 ۷ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
 ۸ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ
 ۹ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنَجِّي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾
 ۱۰ وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا
 ۱۱ وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ
 ۱۲ وَأَصْلَحْنَاهُ زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرِ
 ۱۳ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خُشَعِينَ ﴿٩٠﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

نجات دادیم، اندوه و ناراحتی، رفت، ندا کرد

معنا	کلمه	ردیف
بودم، هستم	كُنْتُ	۵
...	نَجَّيْنَا	۶
غم، ...	عَمَّ	۷
این چنین	كَذَلِكَ	۸

معنا	کلمه	ردیف
...	ذَهَبَ	۱
گمان کرد	ظَنَّ	۲
...، صدا زد	نَادَى	۳
پاک و بی عیب است	سُبْحَانَ	۴

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۲- فَظَنَّ :

۱- إِذْ ذَهَبَ :

۴- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ :

۳- فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ :

۶- سُبْحَنَهُ :

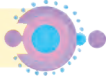
۵- سُبْحَنَ اللَّهِ :

۸- وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ :

۷- سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيِّنَا :

۲- سُبْحَانَكَ = سُبْحَانَ + ك : پاک و بی عیب (هستی) تو

۱- سُبْحَانَهُ = سُبْحَانَ + ه : پاک و بی عیب (است) او

الف- ترجمه آیات ۸۷ و ۸۸ سوره انبیاء را کامل کنید.

۱- وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا

وحضرت یونس ... با خشم و ناراحتی،

۲- فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ

... که ما بر او سخت نمی گیریم!

۳- فَنادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

۴- سُبْحَنَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

..... قطعاً من .....

۵- فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ

... دعای او را پذیرفتیم و .....

۶- وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ

و ... نجات می دهیم ... را

ب- از صفحه ۳۳۱ قرآن کریم یک پیام زیبا و کوتاه قرآنی انتخاب کنید. این پیام می گوید پیامبر اکرم برای همه جهانیان و همه مردم رحمت است. آن را از حفظ بخوانید.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۳۲۸ تا ۳۳۳ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۳۳ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده قرآنی نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

حرف «ظ» در فارسی مانند «ز» خوانده می‌شود، ولی در قرائت قرآن و نماز، مثل «ذ» به صورت نوک زبانی، ولی درشت و پر، تلفظ می‌گردد؛ مانند :

رَبِّ الْعَظِيمِ حَافِظًا مِّنَ الظُّلُمَاتِ

اکنون این آیات و عبارات را با رعایت تلفظ صحیح حرف «ظ» بخوانید :

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ

وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا

يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

به قرائت آیات درس گوش دهید، و ضمن توجه به صحت قرائت، به نحوه تلفظ حروفی که تاکنون آموخته‌اید، دقت کنید؛ شما نیز به این شیوه، فصیح و زیبا بخوانید.

۱ وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ
 ۲ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾ الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ
 ۳ لِلَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ ۖ فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
 ۴ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
 ۵ فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
 ۶ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ
 ۷ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٥٨﴾ لِيَدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ ۚ وَإِنَّ اللَّهَ
 ۸ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾ ذَلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ
 ۹ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾
 ۱۰ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ
 ۱۱ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا
 ۱۲ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

پرنعمت، ایمان آوردند، کافر شدند، آن روز، تکذیب کردند، فرمانروایی

معنا	کلمه	ردیف
...	كَفَرُوا	۵
...، انکار کردند	كَذَّبُوا بِـ	۶
آنها	أُولَئِكَ	۷
خوارکننده	مُهِنٍ	۸

معنا	کلمه	ردیف
...	مُلْكٍ	۱
...	يَوْمَئِذٍ	۲
...	آمَنُوا	۳
...	نَعِيمٍ	۴

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۲- فَالَّذِينَ آمَنُوا :

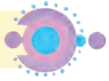
۱- الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ :

۴- وَالَّذِينَ كَفَرُوا :

۳- فِي جَنَّتِ النَّعِيمِ :

۶- عَذَابٌ مُهِينٌ :

۵- وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا :

الف- ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۳۳۴ تا ۳۳۹ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط را در مقابل آن بنویسید.

۱- **الْمُتَرَاتِّ اللَّهُ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ**
 آیا نمی‌بینی ... را سجده می‌کنند هر کس که ... و ... است

۲- **وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ**
 و نیز ... و ... و ... و ... و جنبندگان

۳- **وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ**
 و ...

۴- **إِنَّ اللَّهَ يُدْفِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا**
 ... دفاع می‌کند ...

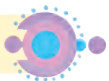
۵- **وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ**
 و ... یاری ... است.

ب- از صفحه ۳۳۹ قرآن کریم یک پیام زیبا و کوتاه قرآنی درباره اینکه خداوند بهترین روزی دهنده است، انتخاب کنید. آن را از حفظ بخوانید

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۳۳۴ تا ۳۳۹ قرآن کریم را بخوانید.
 ۲- از صفحه ۳۳۷ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده قرآنی نوشته و معنا کنید.

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا
بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ

آل عمران، ۱۶۹

و هرگز کسانی را که در راه خدا کشته شده‌اند، مرده مپندار،
بلکه زنده‌اند و نزد پروردگارشان روزی داده می‌شوند.

قرآن در جبهه

پس از نماز صبح، در گوشه‌ای از خاکریز، خودم را رها می‌کنم. هنوز چشمان خسته‌ام نیمه‌باز است که صدای انفجاری غافلگیرم می‌کند، بچه‌ها به سرعت در پشت خاکریزها سنگر می‌گیرند. ما کمین خورده‌ایم....

نیروهای زرهی دشمن در حال نزدیک شدن هستند. حلقه محاصره لحظه به لحظه تنگ‌تر می‌شود. از یک سو نیروهای ما خسته هستند و به استراحت نیاز دارند و از سوی دیگر ارتباط ما با نیروهای خودی، قطع شده است و غیر از سلاح‌های سبک مانند: کلاشینکف و آر.پی.جی، اسلحه دیگری نداریم. خاکریزهای کوتاه کنار جاده کاملاً در تیررس تانک‌های دشمن قرار دارد.

در چنین موقعیت خطیری که بچه‌ها هریک به کاری مشغول هستند، با تعجب می‌بینم که غلامرضا صالحی بدون توجه به این همه هیاهو، در گوشه‌ای نشسته و درحالی که قرآن کوچکی در دست دارد، آرام زمزمه می‌کند. شگفت‌زده از او می‌پرسم برادر عزیزم، در این وضعیت، کاری لازم‌تر از خواندن قرآن پیدا نمی‌شود؟! نگاهی به من می‌کند و با تبسم می‌گوید: «قرآن به انسان آرامش و نیرو می‌دهد و من در این شرایط به این نیرو و آرامش نیاز دارم». دقایقی به خواندن قرآن ادامه می‌دهد و بعد قرآن را می‌بوسد و در جیب روی سینه‌اش می‌گذارد و همراه با بچه‌های آر.پی.جی زن داخل شیار می‌شود.

باران گلوله تانک لحظه به لحظه شدیدتر می‌شود. ناگهان غلامرضا را می‌بینم که با یک حرکت، خود را جلوی تانک دشمن می‌رساند و آن را هدف قرار می‌دهد و به آتش می‌کشد. با توقف این تانک، تقریباً جاده مسدود شده و در عرض چند دقیقه تعداد دیگری تانک متوقف می‌شود. فریاد «الله اکبر» از هرسو به گوش می‌رسد و بچه‌ها از خاکریزها سرازیر می‌شوند....

غلامرضا بار دیگر آر.پی.جی را آماده می‌کند، ولی این بار قبل از فریاد تکبیر، گلوله‌ای هوا را می‌شکافد و بر پیشانی بلندش می‌نشیند. صدای آخرین «الله اکبر» او با پرواز روح پاکش به آسمان می‌رود.

فَاقِمْ الصَّلَاةَ وَآتِ الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ
هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

ولایت خدا بود تو را نصیر و رهنما

فعالیت

آیه ۷۸ سوره حج را همراه با رمزینه سریع پاسخ بخوانید و ترجمه این آیه را در بخش درک و فهم آیات این درس کامل کنید.

تدبیر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید :
قرآن کریم خطاب به چه کسانی می فرماید «خداوند بهترین سرپرست و یاور شماست» ؟

حفظ

به انتخاب خود دو جمله (پیام قرآنی) از این آیه را از حفظ بخوانید.

سُورَةُ الْحَجِّ

۱ يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ **ضَرَبَ** مَثَلٌ فَاَسْتَمِعُوا لَهُ ۚ اِنَّ الَّذِيْنَ
 ۲ تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ لَنْ يَخْلُقُوْا ذُبَابًا وَلَوْ اٰجْتَمَعُوْا لَهُ
 ۳ وَاِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوْهُ مِنْهُ
 ۴ **ضَعُفَ** الطَّلِبُ وَالْمَطْلُوْبُ ﴿٧٢﴾ مَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهٖ
 ۵ اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ عَزِيْزٌ ﴿٧٣﴾ اللّٰهُ يَصْطَفِيْ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ
 ۶ رُسُلًا وَمِنْ النَّاسِ ۚ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌ بَصِيْرٌ ﴿٧٤﴾ يَعْلَمُ
 ۷ مَا بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۚ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُوْرُ ﴿٧٥﴾
 ۸ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اِرْكَعُوْا وَاَسْجُدُوْا وَاعْبُدُوْا رَبَّكُمْ
 ۹ وَافْعَلُوْا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿٧٦﴾ وَجٰهِدُوْا فِيْ اللّٰهِ
 ۱۰ حَقَّ جِهَادِهٖ ۚ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّيْنِ
 ۱۱ مِنْ حَرَجٍ ۚ مِلَّةَ اَبِيْكُمْ اِبْرٰهِيْمَ ۚ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِيْنَ
 ۱۲ مِنْ قَبْلُ وَفِيْ هٰذَا لِيَكُوْنَ الرَّسُوْلُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُوْنُوْا
 ۱۳ شُهَدَآءَ عَلٰى النَّاسِ ۚ فَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ
 ۱۴ وَاعْتَصِمُوا بِاللّٰهِ هُوَ مَوْلٰكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيْرُ ﴿٧٨﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

به پا دارید، پردازید، رکوع کنید، سجده کنید، یاور، سرپرست

معنا	کلمه	ردیف
...	أَقِيمُوا	۵
...	آتُوا	۶
...	مَوْلَى	۷
...	نَصِير	۸

معنا	کلمه	ردیف
...	إِرْكَعُوا	۱
...	أَسْجُدُوا	۲
انجام دهید	إِفْعَلُوا	۳
چه خوب ..... است	نِعَمَ	۴

فعالیت دوم

این ترکیب ها و جمله های قرآنی را معنا کنید.

۲- وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ :

۱- إِرْكَعُوا وَاسْجُدُوا :

۴- فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ :

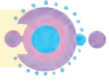
۳- وَافْعَلُوا الْخَيْرَ :

۶- هُوَ مَوْلَاكُمْ :

۵- وَآتُوا الزَّكَاةَ :

۸- وَنِعَمَ النَّصِيرُ :

۷- فَنِعَمَ الْمَوْلَى :

الف- ترجمه دو آیه پایانی سوره حج را کامل کنید.

۱- **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ**

۲- **وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ**

..... موفق و رستگار شوید.

۳- **فَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ**

..... پس

۴- **واعتصموا بالله هو مولىكم**

..... و تمسک بجوید.

۵- **فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ**

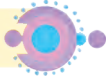
.....

ب- از صفحه ۳۴۲ قرآن کریم یک پیام زیبا و کوتاه قرآنی درباره رستگاری و موفقیت مؤمنان انتخاب کنید. آن را از حفظ بخوانید.

پیام قرآنی

متن:

ترجمه:

۱- خواندن روزانه قرآن کریم: هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۳۴۰ تا ۳۴۵ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۳۴۰ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده قرآنی نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

حرف «ض» در فارسی مانند «ز» خوانده می شود ، ولی در قرائت قرآن و نماز ، مثل «ظ» به صورت نوک زبانی و درشت ، ولی محکم تلفظ می گردد؛ مانند :

غَيْرِ الْمَغْضُوبِ الضَّالِّينَ أَنْقَضَ الضَّعِيفَ

اکنون این آیات و عبارات را با رعایت تلفظ صحیح حرف «ض» بخوانید :

غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ

وَلَا الضَّالِّينَ

الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ

إِرْحَمْ عَبْدَكَ الضَّعِيفَ

به قرائت آیات درس گوش کنید، و ضمن توجه به صحت قرائت، به نحوه تلفظ حرف «ض» دقت کنید؛ شما نیز به این شیوه، فصیح و زیبا بخوانید.

۱ إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا
 ۲ وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّحِمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِحْرِيًّا
 ۳ حَتَّىٰ أَنْسَوْكُم ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١١٠﴾
 ۴ إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿١١١﴾
 ۵ قُلْ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا
 ۶ أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْئَلِ الْعَادِيْنَ ﴿١١٣﴾ قُلْ إِنْ لَّبِثْتُمْ
 ۷ إِلَّا قَلِيلًا ۖ لَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾ أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا
 ۸ خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾
 ۹ فَتَعَلَىٰ اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ
 ۱۰ ﴿١١٦﴾ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا
 ۱۱ حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾
 ۱۲ وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّحِمِينَ ﴿١١٨﴾

درک معنا

فعالیت اول

جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

مهربانان، خلق کردیم، رحم و مهربانی کن

معنا	کلمه	ردیف
بیمارز	إِغْفِرْ	۴
...	إِرْحَمْ	۵
...	رَاحِمِينَ	۶

معنا	کلمه	ردیف
...، آفریدیم	خَلَقْنَا	۱
فرمانروا	مَلِكْ	۲
ارزشمند، گران قدر	كَرِيمْ	۳

فعالیت دوم

این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

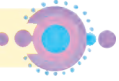
۱- خَلَقْنَاكُمْ :

۲- الْمَلِكُ الْحَقُّ :

۳- رَبِّ اغْفِرْ :

۴- خَيْرُ الرَّحِمِينَ :

۱- رَبِّ = يَا رَبِّ، یا ربی : ای پروردگار من، پروردگارا

الف - ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۳۴۶ تا ۳۴۹ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط را، مقابل آن بنویسید.

۱- وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ

و ... .. که زنده می‌کند و می‌میراند.

مؤمنون، آیه ...

۲- وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

و از اوست آمد و شد ... و ... ؛ پس آیا .....؟!

مؤمنون، آیه ...

۳- وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّحِمِينَ

و ... : ... و ... ..

ب - در صفحه ۳۴۹ قرآن کریم در دو آیه دعای زیبایی آمده است. در این دعا از خدا می‌خواهیم که ما را پیام‌رزد و مورد لطف و مهربانی بی‌پایان خود قرار دهد. یکی از آن دو را انتخاب کرده، همراه با ترجمه بنویسید. سعی کنید این آیه را حفظ کرده و در قنوت نماز بخوانید.

پیام قرآنی

متن :

ترجمه :

۱- خواندن روزانه قرآن کریم : هر روز در خانه یک صفحه از صفحات ۳۴۶ تا ۳۴۹ قرآن کریم را بخوانید.

۲- از صفحه ۳۴۷ قرآن کریم دو ترکیب یا جمله ساده قرآنی نوشته و معنا کنید.

۲-

۱-

امتحان

ساعت امتحان بود. تبلی و سستی در درس خواندن، کار دستم داده بود و اضطراب سراپای وجودم را گرفته بود. چه کنم؟ هر لحظه فکری به ذهنم می‌آمد. آخر تصمیم خود را گرفتم. کتاب درسی را در کشوی میز گذاشته و با ظرافت تمام آن را طوری قرار دادم که نه کسی متوجه شود و نه به هنگام استفاده دچار مشکل شوم. لحظه‌ای احساس آرامش کردم. معلم وارد کلاس شد و برگه‌های سؤال را توزیع کرد، همه آماده امتحان بودیم، اما ناگهان او بچه‌های کلاس را غافلگیر کرد. آهسته آهسته به سوی تخته سیاه رفت و آیه‌ای کوتاه از کتاب بزرگ آسمانی را بروی آن نوشت:

أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرِي

سپس روبه ما کرده و تنها یک کلام گفت: «آخرین نفر، ورقه‌های امتحان را به دفتر بیاورد و به من تحویل دهد». آن‌گاه پیش چشمان مبهوت ما از کلاس خارج شد. او نگاه همواره ناظر خدا را به یاد ما آورد و خود رفت. حالت عجیبی به من دست داد، من که از امتحان چیزی بلد نبودم، در ورقه‌ام هیچ چیز ننوشتم، جز یک جمله:

آری، یافتم که خدا همیشه مرا می‌بیند!

نیایش

اَللّٰهُمَّ نَوِّرْ قُلُوْبَنَا بِالْقُرْآنِ

خدایا دل‌های ما را به نور قرآن روشن کن

وَ زَيِّنْ اَخْلَاقَنَا بِالْقُرْآنِ

و اخلاق ما را با قرآن زینت بخش

وَ اسْتَجِبْ دُعَاءَنَا بِالْقُرْآنِ

و دعای ما را به حق قرآن برآورده ساز

اَللّٰهُمَّ اهْدِنَا بِهِدَايَةِ الْقُرْآنِ

خدایا ما را از هدایت قرآن بهره‌مند ساز

وَ اَرْفَعْ دَرَجَاتِنَا بِبَرَكَهَةِ الْقُرْآنِ

و به برکت قرآن، بر درجات ما بیفزای

وَ كَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا بِحَقِّ الْقُرْآنِ

و به حق قرآن، خطاهای ما را بپوشان

وَ عَافِنَا مِنْ كُلِّ بَلَاءٍ الدُّنْيَا بِالْقُرْآنِ

و به وسیله قرآن، ما را از همه بلاهای دنیا حفظ کن.

اٰمِنْ يَا رَبَّ الْعَالَمِيْنَ

آری ای پروردگار جهانیان این چنین کن!

فهرست کلمات

در فهرست کلمات، معنای کلمات دروس و شمارهٔ درسی که هر کلمه، اولین بار در آن به کار رفته، آمده است.

آ	آبَاء ۳	پدران، جمع آب	أَخ، أَخُو،	أَحْسَن ۸	بهتر، بهترین
آت	آت ۸	بیخس، بده	أَخَا، أَخِي ۲	برادر	
آتوا	آتوا ۱۲	بپردازید	إِذْ ۸	وقتی که، هنگامی که	
آتینا	آتینا ۱۰	بخشیدیم به، دادیم به	إِذْن ۴	اجازه	
آخره	آخره ۷	آخرت، قیامت	إِذْهَب ۹	برو	
آمنوا	آمنوا ۱۱	ایمان آوردند	إِرْحَم ۱۲	رحم و مهربانی کن	
آیات	آیات ۱	آیات، نشانه‌ها	إِرْكَعُوا ۱۲	رکوع کنید	
الف			أُسْجُدُوا ۱۲	سجده کنید	
آ	آ ۴	آیا	إِصْبِر ۱۰	صبور و شکیبا باش	
آب، آبو،	آب، آبو،		أُعْبُد ۳	عبادت کن	
آبا، آبی ۱۰	آبا، آبی ۱۰	پدر، جمع: آباء	أُعْبُدُوا ۲	عبادت کنید	
آجر ۲	آجر ۲	پاداش	أَعْنَاب ۶	درختان انگور، جمع عَنَب	

۱۲ اِغْفِرْ	پیامرز	أَنْتَ ۲	تو
۱۲ اِفْعَلُوا	انجام دهید	أَنْتُمْ ۴	شما
۱۲ اَقِمْوْا	به پا دارید	أَنْزَلَ ۸	نازل کرد، فروفرستاد
۱ أَكْثَرَ	بیشتر	أَنْزَلْنَا ۳	فروفرستادیم، نازل کردیم
۱ أَلَا	آگاه باشید، آگاه باش	إِنَّمَا، أِنَّمَا ۹	فقط
۱ أَلَا	مگر	أَهْلَ ۹	خانواده
۱ الَّذِي	کسی که	أَوْحَىٰ ۶	وحی کرد
۷ الَّذِينَ	کسانی که	أُولَئِكَ ۱۱	ایشان، آنها
۲ إِلَهَ	معبود، خدا	ب	
۶ أَلْوَانٌ	رنگ‌ها، جمع لون	بِـ ۱	به
۲ إِلَىٰ	به، به سوی	بَاطِلٌ ۷	باطل، پوچ و بیهوده
۵ أَلِيمٌ	دردناک	بَصِيرٌ ۹	بینا
۳ أَمْ	یا، آیا	بُطُونٌ ۶	شکم‌ها، جمع بطن
۳ أَمْرٌ	کار، فرمان	بُيُوتٌ	خانه‌ها، جمع بیت
۳ إِنْ	اگر، نه، نیست	ت، ث	
۷ إِنَّ	که، این که، قطعاً	تَعْقِلُونَ ۲	اندیشه می‌کنید
۹ أَنَا	من	تَعْمَلُونَ ۳	عمل می‌کنید، انجام می‌دهید

تَقْوَىٰ ۱۰	تقوا، پرهیزکاری	ذَهَبَ ۱۱	رفت
تَوَكَّلَ ۳	توکل کن	ر، ز	
ثَمَرَاتِ ۶	میوه‌ها، جمع ثمره	رَاحِمِينَ ۱۲	مهربانان
ج، ح، خ		رَحِمَةً ۱	رحمت، لطف
جَاءَ ۲	آمد، آمد برای	رَحْمَنَ ۱	بخشنده، خدای بخشنده
جَاهِلٍ ۴	نادان، بی‌خرد	رَحِيمَ ۱	مهربان
جِبَالٍ ۶	کوه‌ها، جمع جَبَل	زَرَعَ ۶	زراعت، کشاورزی
جَعَلْنَا ۸	قرار دادیم	زِينَةً ۸	زینت، زیبایی
حَسَنَ ۱۱	نیکو، خوب، کار خوب	س، ش	
حُكْمَ ۳	فرمان، دستور	سَبِّحَ ۱۰	تسبیح‌گوی
حَمْدَ ۵	سپاس و ستایش	سُبْحَانَ ۱۱	پاک و بی‌عیب است
خَلَقَ ۱	خلق کرد	سُبُلَ ۶	راه‌ها، جمع سَبِيل
خَلَقْنَا ۱۲	خلق کردیم، آفریدیم	سَجَدُوا ۸	سجده کردند
خَيْرَ ۱۰	خوب، بهتر، بهترین	سَمَاءَ ۵	آسمان
ذ، ذ		سَمِيعَ ۵	شنوا
دُعَاءَ ۵	دعا، درخواست	شَجَرٍ، شَجَرَةٍ ۷	درخت
ذُرِّيَّةَ ۵	فرزند، نسل	شَدِيدَ ۴	سخت
ذَلِكَ ۳	این، آن	شِفَاءَ ۶	درمان

شَمْس ۱	خورشید	عَزِيز ۴	عزتمند، شکست ناپذیر
شَیء ۲	چیز	عَلَى ۲	بر
ص، ض		عَمِلُوا ۸	عمل کردند، انجام دادند
صَالِح ۱	خوب، شایسته	عَنْ	از
صَدْر ۹	سینه، جمع صُدور	عُيُون ۵	چشمه‌ها، جمع عَین
صِرَاط ۴	راه	غَفُور ۳	بسیار آمرزنده
صَغِيرَة، صَغِير ۸	کوچک	غَم ۱۱	غم، اندوه و ناراحتی
ضَلال ۱۰	گمراهی	غَیْب ۳	غیب، نهان
ط، ظ		ف، ق	
طَغَى ۹	طغیان کرد، نافرمانی کرد	فَ ۲	پس، و
ظُلُمَات ۴	تاریکی‌ها	فَضْل ۳	لطف و رحمت
ظَنَّ ۱۱	گمان کرد	فِی ۱	در
ع، غ		قَالَ ۲	گفت
عَالَم ۱۰	دانا	قَالُوا ۴	گفتند
عِبَاد ۵	بندگان، جمع عبد	قَبْل ۱۰	قبل از، پیش از
عِبَادَة ۹	عبادت، پرستش	قَدْ ۱۰	قطعاً
عَدُوّ ۷	دشمن	قَدِير ۲	توانا
عَذاب ۵	عذاب، کیفر	قُل ۲	بگو

قُلْنَا ۸	گفتیم	كُنْتُ ۱۱	بودم، هستم
قَمَر ۱	ماه	كُنْتُمْ ۱۰	بودید، هستید
قَوْم ۱	قوم، گروه	ل	
ك ۱		لِ ۱	برای
كَ ۲	تو، ت	لَ ۲	قطعاً
كَافِر ۴	کافر، بی ایمان	لَا تَعْقِلُونَ	اندیشه نمی کنید
كَانَ ۷	بود، است	لَا يَشْكُرُونَ ۳	شکر نمی کنند
كَبِير، كَبِيرَة ۷	بزرگ	لَا يَظْلُمُ ۸	ظلم نمی کند، ستم نمی کند
كِتَاب ۱	کتاب، قرآن	لَدُن ۸	نزد
كَثِير ۹	بسیار	لِسَان ۱	زبان، جمع : السنة
كَذَّبُوا بِ- ۱۱	تکذیب کردند، انکار کردند	لَعَلَّ ۳	تا، امید است
كَذَلِكَ ۱۱	این چنین	لِقَاء ۱	ملاقات، دیدار
كَرِيم ۱۲	ارزشمند، گرانقدر	لَقَدْ ۱۰	قطعاً
كَفَرُوا ۱۱	کافر شدند	لَكِنَّ ۱	لیکن، ولی
كُلَّ ۲	هر، همه	لَيْل ۱	شب
كُم ۱	شما، تان	م	
كُنَّا ۱۰	بودیم، هستیم	مَا ۱	آنچه
كُنْتَ ۹	بودی، هستی	مَا ۲	نه، نیست

زنبور عسل	نَحْل ۶	روشن، آشکار	مُبِين ۷
ما	نَحْنُ ۱۰	افراد باتقوا	مُتَّقِينَ ۵
درختان خرما، جمع نخل	نَخِيل ۶	نیکوکار	مُحْسِن ۴
یاور	نَصِير ۱۲	گوناگون	مُخْتَلِف ۶
چه خوب... است	نِعَم ۱۲	برپاکننده	مُقِيم ۵
پر نعمت	نَعِيم ۱۱	دین، آیین	مِلَّة ۳
روز	نَهَار ۱	فرمانروایی	مُلْك ۱۱
	و	فرمانروا	مَلِك ۱۰
یگانه، یک	وَاحِد ۳	از، از سوی	مِنْ ۱
پدر و مادرم	وَالِدَيَّ ۵	هرکس، کسی که، چه کسی	مَنْ ۲
یافتند	وَجَدُوا ۸	خوارکننده	مُهِين ۱۱
کمک کار، دستیار	وَزِير ۹	پند و اندرز	مَوْعِظَة ۱
وعده	وَعْد ۱	سرپرست	مَوْلَى ۱۲
وای بر	وَيْل ۴		ن
	هـ	ما، مان	نَا ۳
او، شش، او	هـ ۲	ندا کرد، صدا زد	نَادَى ۱۱
آن، شش، او	هَا ۲	ستارگان، جمع نجم	نُجُوم ۶
هدایت	هُدًى، هُدًى ۱	نجات دادیم	نَجَّيْنَا ۱۱

هَذَا ۴	این	يَظْلِمُ ۸	ظلم می کند، ستم می کند
هَلْ ۴	آیا	يَعْقِلُونَ ۶	تعقل و اندیشه می کنند
هُمْ ۱	آنها، شان	يَعْمَلُونَ ۷	انجام می دهند، عمل می کنند
هُوَ ۱	او	يَقُولُونَ ۸	می گویند
ي ۱		يَهْدِي ۷	هدایت می کند
ي ۲	من، م	يُوحِي ۹	وحی می شود
يَا ۲	ای	يَوْم ۵	روز
يَا أَيُّهَا ۱	ای	يُؤْمِنُونَ ۷	ایمان می آورند
يَتَفَكَّرُونَ ۶	فکر می کنند	يَوْمَئِذٍ ۱۱	آن روز

معلّمان محترم، صاحب‌نظران، دانش‌آموزان عزیز و اولیای آنان می‌توانند
نظر اصلاحی خود را درباره مطالب کتاب‌های درسی از طریق سامانه
«نظرسنجی از محتوای کتاب درسی» به نشانی «nazar.roshd.ir» یا نامه
به نشانی تهران - صندوق پستی ۴۸۷۴ - ۱۵۸۷۵ ارسال کنند.

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی